

BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELA STATISTIK.

IX.

UNDERDÄNIG BERÄTTELSE

ÖFVER

ELEMENTARLÄROVERKENS I FINLAND

TILLSTÅND OCH VERKSAMHET

UNDER LÄSEÅREN 1887—1890.

Afgifven af Öfverstyrelsen för skolväsendet.

HELSINGFORS,
KEJSERLIGA SENATENS TRYCKERI,
1891.

Underdånig berättelse om elementarläroverkens i landet tillstånd och verksamhet för tiden från den 1 September 1887 till den 1 September 1890, afgifven af Öfverstyrelsen för skolväsendet.

Treårsperioden 1887—1890, under hvilken några viktigare förändringar inom skolorganisationen icke vidtagits, kännetecknas hufvudsakligen genom den fortsatta utbildningen af de under föregående treårsperiod inrättade nya läroverken. Organisationen af finska klassiska lyceerna i Åbo och Uleåborg samt af det till Helsingfors förflyttade finska normallyceet och den dermed i sammanhang stående förändringen af lyceet i Tavastehus till vanligt klassiskt lyceum hafva slutförts. De nyinrättade finska reallyceerna i Tammerfors och Nyslott samt det svenska i Åbo hafva utbildats till och med sjunde klassen. Dessutom hafva tvenne nya finska klassiska lyceer inrättats, det ena i Joensuu, der den fyraklassiga elementarskolan från den 1 September 1889 successivt utvidgas till klassiskt lyceum, och det andra i Björneborg, der den fyraklassiga finska elementarskolan från den 1 September 1890 trädte i verksamhet såsom fullständigt klassiskt lyceum, sedan staten på en gång öfvertagit de fyra privata klasser, hvilka bildade en fortsättning till skolan. Vidare har organisationen af de nya finska fruntimmersskolorna i Helsingfors, Wiborg, Kuopio, Jyväskylä och Uleåborg afslutats. Äfven må anmärkas att tillstånd meddelats att emottaga jemväl flickor såsom elever i elementarskolorna i Lovisa, Heinola och Torneå, hvaremot ansökningar i samma syfte från särskilda andra orter icke vunnit nådigt afseende.

Antalet lyceer, af hvilka alla ännu icke voro fullständiga, uppgick under läseåren 1887—1889 till 18 och under läseåret 1889—1890 till 19; elevfrekvensen i dem utgjorde under de tre läseåren 1887—1890 resp. 3,515, 3,435 och 3,478. I de 12 fruntimmersskolorna steg elevernas antal under samma tid till resp. 1,444, 1,450 och 1,410 och i elementarskolorna jämte återstoden af de indragna realskolorna till resp. 996, 943 och 844. Elementarskolor funnos under läseåren 1887—1889 till ett antal af 22, hvilket antal under följande läseår minskades med 1.

Efter de båda inhemska modersmålen voro eleverna fördelade på följande sätt:

	1887—1888.	1888—1889.	1889—1890.
<i>Lyceerna:</i>			
Svenska	1,810.	1,906.	1,629.
Finska	1,643.	1,469.	1,797.
<i>Fruentimmersskolorna:</i>			
Svenska	932.	929.	869.
Finska	482.	483.	509.
<i>Elementarskolorna:</i>			
Svenska	417.	380.	336.
Finska	566.	554.	472.

Fullständiga statistiska öfversigter för ifrågavarande tidrymd hafva af Öfverstyrelsen utgifvits.

I likhet med hvad härförinnan skett, meddelas här nedan under en allmän öfversigt redogörelse för åtgärder af mera omfattande art. Uppgifterna rörande de enskilda läroverken och lärarepersonalen ansluta sig till enahanda, i Öfverstyrelsens föregående treårsberättelse sammanställda uppgifter, af hvilka de sålunda utgöra en omedelbar fortsättning.

I. Allmän öfversigt.

Genom Eders Kejsersliga Majestäts nådiga kungörelse den 7 Maj 1888 tillerkändes lärare och lärarinnor, som från anställning vid privat läroverk öfvergått till statens tjänst, rättighet att under vissa villkor i afseende å pension tillgodoräkna sig hälften af den tid de tjänstgjort vid privatläroverk, dock ej öfver tio år. Särskilda ansökningar om denna förmånsrätt hafva äfven blifvit till Öfverstyrelsen inlemnade i den ordning, som den nådiga kungörelsen stadgar, och därefter af Kejsersliga Senatens Ekonomie Departement slutligen afgjorda.

I nådiga kungörelsen den 28 Maj 1889 stadgades att, då tjänsteman i följd af sjuklighet eller på grund af tjänstledighet för enskilda angelägenheter oafbrutet i sex månader eller derutöfver icke varit i utöfning af sin tjänst, denna tid skall i fråga om rättighet till förhöjning i lön eller arvode afräknas från tjänstetiden samt att, hvad särskildt lärare vid Universitetet och andra undervisningsanstalter vidkommer, hvarje under hel läsetermin af enahanda orsak åtnjuten ledighet skall från tjänstetiden afdragas.

I nådiga kungörelsen den 6 Augusti 1889 förordnades att den en del städer i Wiborgs län åliggande skyldigheten att med ett särskildt tillskott bidraga till skolornas underhåll skulle för framtiden upphöra.

På derom af *Ekonomie Departementet* i *Kejsrerliga Senaten* gjord underdånig framställning förordnades i nådiga kungörelsen den 22 Augusti 1889, med ändring af särskilda stadganden i nådiga skolordningen den 8 Augusti 1872 och nådiga förordningarna den 23 Augusti 1883 och den 27 November 1885: 1:o att elev skall i början af hvarje läsetermin för undervisningen betala, vid elementarläroverk i Helsingfors 25 mark och i öfriga städer 20 mark, samt vid fruntimmersskola i Helsingfors 50 mark och i öfriga städer 40 mark; 2:o att befrielse från erläggande af terminsafgift icke eger rum; 3:o att å första klassen af elementarläroverk och fruntimmersskola äfvensom å de förberedande klasserna vid fruntimmersskola i Helsingfors någon elev ej må varda från erläggande af stadgade terminsafgifter befriad, dock att, der två eller flera syskon liktidigt besöka samma läroverk, den i 2:dra mom. af § 24 i nådiga skolordningen den 8 Augusti 1872 medgifna lindring i afgiftens belopp fortfarande tillämpas jemväl å förenämnda klasser; 4:o att å öfriga klasser af ifrågavarande läroverk frielever må antagas till högst en femtedel af hela elevantalet å dessa klasser, dock att förändringen vidtager endast klass för klass, samt att vid i öfrigt lika förhållanden elev från annan ort än skolstaden tillerkännes företräde framför den, som har sitt hem i staden; 5:o att den enligt mom. II i nådiga förordningen den 23 Augusti 1883 i vissa fall medgifna frihet för eleverna å lyceernas och elementarskolornas II—IV klasser att utbyta å ena sidan latin emot tyska och ryska å II klassen äfvensom emot tyska och teckning å III och IV klasserna samt å andra sidan sistnämnda tre ämnen emot latin skall å andra klassen ega rum endast i den händelse, att minst fem elever anmäla sig till sådant utbyte.

På derom af *Öfverstyrelsen* gjord underdånig framställning blef, jemlikt *Ecklesiastik Expeditionens* skrifvelse den 4 December 1889, ofvan anförda nådiga kungörelse icke tillämpad under då pågående läseår, så vidt den rörde friplatser och förhöjning af terminsafgifter.

Angående de särskilda slagen af läroverk, läroämnen m. m., hafva för öfrigt följande bestämningar utfärdats.

I cirkulär af den 18 Maj 1888 meddelade *Öfverstyrelsen* rektorerna vid *lyceerna* och de *fyraklassiga elementarskolorna* att, då jemligt mom. V af nådiga förordningen den 23 Augusti 1883, vid elevs uppflyttning till femte klassen särskild vikt borde fästas vid tillfredsställande kännedom af kursen i det andra inhemska språket, till utrönande häraf en skriftlig och muntlig pröfning skulle under rektors inseende af läraren i det andra inhemska språket anställas och elevernas dervid ådagalagda kunskaper i samråd med rektor bedömas af nämnde lärare, och vid lyceerna dessutom af någon annan af lärarekollegium dertill utsedd lärare på de lägre klasserna; och skulle det vid uppkommen meningsskiljaktighet tillhöra rektor att gifva utslaget. Tillika aumodade *Öfverstyrelsen* rektorerna att noggrant tillse, det vid undervisningen i det andra inhemska språket

ända från skolans lägsta stadier talöfningar flitigt anställdes jemte andra sådana öfningar, som kunde vara egnade att befästa elevernas säkerhet i och befordra deras praktiska kännedom af språket, såsom memorering, muntligt återgifvande af läst text, skriföfningar utan lexikon och grammatik, extemporalier o. s. v. Sedan Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse af samma dag härom hos Kejslerliga Senaten anmält och derjemte, med föranledande af stadgandet i mom. IV af åberopade nådiga förordning, föreslagit att, förutom det andra inhemska språket sjelft, kyrkohistoria och Finlands historia skulle å lyceernas högre klasser å nämnda språk och med ledning af å detsamma affattade läroböcker föredragas, samt att Öfverstyrelsen måtte bemyndigas att tillsvicare vid enskilda läroverk, der omständigheterna sådant påkallade, i stället för de nämnda ämnena, eller ettdera af dem, bestämma andra ämnen under ett motsvarande timantal, fann Kejslerliga Senaten för godt att härtill bifalla i bref till Öfverstyrelsen af den 12 Juli 1888.

I bref af den 6 Juni 1890 meddelades Öfverstyrelsen att, efter väckt förslag derom, att timantalet för samtliga elever på de klassiska lyceernas femte klass borde bestämmas till trettio, Kejslerliga Senaten i samråd med Generalguvernören funnit godt förordna, att förändring af den 13 December 1883 fastställd lektionsplan för sagda lyceer skulle i sådant afseende vidtagas, att utöfver de tvänne timmar i ryska språket, hvilka äro obligatoriska för samtliga elever å berörda klass, de bland eleverna, som icke läsa grekiska, få sig tilldelade tvänne tillskottstimmar i ryskan att användas till memorering och praktiska öfningar i detta språk.

Emedan för inträde vid postverket och statsjernvägarne fordras att sökande genomgått femklassig kurs vid klassiskt eller reallyceum i landet, hemställde Öfverstyrelsen, på gifven anledning, i underdånig skrifvelse den 13 April 1888, huruvida icke vid klassiska lyceer, i hvilka den reala linien är mera anlitad, densamma kunde utsträckas jemväl till femte klassen, sålunda att skild undervisning bereddades elever å denna linie i följande ämnen: i tyska två, i ryska en, i franska fyra, i matematik två och i teckning två timmar, eller inalles elfva veckotimmar, hvar emot samma elever befriades från skyldigheten att läsa latin sex timmar samt att följa med den klassiska liniens kurs i tyska under tre timmar i veckan; derjemte föreslog Öfverstyrelsen att för ändamålet ett anslag af 1,540 mark om året måtte i nåder beviljas till en början för lyceerna i S:t Michel och Nikolaistad samt det svenska lyceet i Uleåborg. Till denna framställning fann dock Kejslerliga Senaten icke skäl bifalla, hvarom Öfverstyrelsen underrättades i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 27 Mars 1889.

Emedan elevantalet vid de *tvåklassiga elementarskolorna* varit högst ringa samt dessa skolor förty ej syntes motsvara det med dem afsedda ändamål, meddelades i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen den 15 Maj 1889, att hos Kejslerliga Senaten i öfvervägande kommit, huruvida det icke för den allmänna bild-

ningen i landet vore mera fruktbringande, att dessa läroinrättningar blefve af vederbörande stadskommuner öfvertagna samt efter olika lokala förhållanden omorganiserade och underhållna såsom kommunala real- eller borgareskolor. I följd häraf anbefalldes Öfverstyrelsen att infordra stadsfullmäktiges i Nystad, Raumo, Mariehamn, Kotka, Willmanstrand, Kexholm, Sordavala, Kristinestad och Jakobstad yttranden, huruvida bemälda stadskommuner vore villiga att öfvertaga samt på förberördt sätt omorganisera och underhålla de i dem befintliga elementarskolor emot åtnjutande af ett efter förhållandena lämpadt årligt understöd af statsmedel, hvarefter Öfverstyrelsen egde med berörda yttranden och eget underdånigt utlåtande i frågan till Kejsrerliga Senaten inkomma. Derjemte förordnades, i öfverensstämmelse med derom tidigare meddelad föreskrift beträffande elementarskolorna i Raumo, Willmanstrand och Kexholm, att emellertid ledigblifvande läraretjenster äfven vid de öfriga skolorna tillsvidare och intill dess derom annorlunda förordnades, icke skulle ordinariter besättas, utan skötas af vikarier mot åtnjutande af samtliga aflöningsförmåner såsom arvoden och med rättighet för vikarieerne, derest de fullgjort för tjensten föreskrifna kompetensvilkor, att i fråga om tilläggsarvode tillgodoräkna sig den tid de sålunda tienstgöra, äfvensom att skolstatens pensionskassa skulle, i förmåga af § 2 i det för kassan den 19 Maj 1883 fastställda reglemente, komma i åtnjutande af lönebesparing vid ledigblifvande tienst endast under ett års tid och först då, när fråga möjligen uppstode om dess besättande ordinariter. Sedan enligt föreskrift utlåtande infordrats af fullmäktige i ofvannämnda stadskommuner, har svar ännu icke från dem alla ingått före den 1 September 1890.

För *fruntimmersskolorna* fastställdes af Öfverstyrelsen ny timfördelningsplan vårterminen 1888, i enlighet med Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 13 Maj 1886, hvars innehåll finnes i föregående treårsberättelse angifvet.

Med föranledande af ett förekommet enskildt fall anhöll Öfverstyrelsen i underdånig skrivelse den 23 Maj 1888 om närmare förklaring, huruvida lönen för qvinlig kollega vid fruntimmersskola borde utgå ur det å stat för manlig kollega upptagna lönebelopp, som motsvarade hennes anciennité, och återstoden af samma lönebelopp kronan besparas, eller om, såsom billigheten syntes fordra, manlig innehafvare af kollegatienst vid fruntimmersskola, med afseende å honom enligt § 88 i nådiga skolordningen den 8 Augusti 1872 åliggande skyldighet att biträda vederbörande föreståndarinna, borde ega rätt till den förmånligare lönen. Till svar härå meddelades i Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 10 derpå följande Oktober, att Kejsrerliga Senaten funnit manlig innehafvare af kollegatienst vid fruntimmersskola, enligt gällande författningar och med afseende å det manliga biträde föreståndarinnan egde af honom påräkna, hafva företrädesrätt framför qvinlig kollega till ledig högre kollegalön vid skolan.

Efter gjord underdånig framställning att lärarebefattningar vid *fortbildnings-*

läroverken skulle i vanlig ordning anslås lediga till ansökning anbefalldes Öfverstyrelsen genom Ecklesiastik Expeditionens skrifvelse den 31 Oktober 1888 förständig Pedagogiska direktionserna vid nämnda läroverk att i de fall, då lämplig och skicklig person för öfvertagande af en eller annan undervisningskurs icke kunde genom enskildt aftal mot stadgadt arvode erhållas, sådan befattning undantagsvis finge ledig kungöras med 14 dagars ansökningstid, dock att direktionsens val icke vore bundet vid sådana meriter, som vid vanlig tjensteansökning ifrågakomma, utan främst berodde på direktionsens bedömning af de anmäldes lämplighet.

Såsom tillägg till bestämningarna i punkterna 2 och 7 af Kejsersliga Senatens den 4 Mars 1886 till Öfverstyrelsen aflåtna bref angående organisationen af fortbildningsläroverk för fruntimmer fann Kejsersliga Senaten godt i bref till Öfverstyrelsen den 16 Oktober 1889 förordna, att för ledningen och förberedandet af öfningstimmar i sång, teckning, gymnastik och handarbeten äfvensom i den till de förberedande klassernas kurs hörande elementära undervisning, hvilka ämnen sakna särskild ämneslärare eller lärarinna vid fortbildningsanstalter, Pedagogiska direktionsen egde utse antingen vederbörande lärare och lärarinnor vid fruntimmersskolan eller någon af direktionsens ledamöter, samt att äfven i detta fall den, som fått sig anförtrodd ifrågavarande ledning och förberedelse, skulle erhålla en ersättning af åtta mark för hvarje anställd öfningstimme.

Då i följd af stadgandet i mom. II af nådiga förordningen den 23 Augusti 1883 undervisningen i *teckning* helt och hållet upphört vid de klassiska lyceerna å orter, der reallyceer finnas, och vid de öfriga inskränkts till endast de elever, som å tredje och fjerde klasserna utbyta latinets mot tyska språket och teckning samt läraretjänsterna i detta ämne vid landets normallyceer jemväl indragits, hemställde Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse den 25 Januari 1889, huruvida icke Öfverstyrelsen i förekommande fall kunde, i öfverensstämmelse med hvad nådiga kungörelsen den 13 Augusti 1875 i fråga om arvodeslärare i moderna språk stadgar, tillåtas att för utrönande af sökandes till teckningsläraretjänster vid landets elementarläroverk skicklighet att undervisa, föreskrifva dem att genom en eller flere profektioner vid det läroverk, som för tillfället anvisades, utreda sin förmåga att i teckning meddela undervisning. Vid häraf skedd föredragning fann Kejsersliga Senaten, jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrifvelse den 13 Februari 1889, så mycket mindre skäl förekomma att för närvarande ingå med underdånig hemställan om ändring af § 52 i nådiga skolordningen, som samman paragraf innehåller, att ifrågavarande intyg jemväl kan af vederbörande lärare vid något af landets seminarier meddelas.

Den 5 Maj 1887 hade Kejsersliga Senaten aktat nödigt tillsätta en komité, som egde ej mindre uppgöra förslag till detaljerade föreskrifter för *läroverkens bokföring* och formulär för deras räkenskaper än äfven afgifva yttrande och förslag, huruvida och på hvad sätt utgifterna från vederbörande läroverks skolkassa

kunde begränsas samt tillskott till desamma ur allmänna statsmedel undvikas, hvarhos Kejslerliga Senaten till ordförande i komitén utsett undertecknad Synnerberg och till ledamöter kallat rektorn vid normallyceum i Helsingfors A. Kihlman och förre rektorn C. F. Nordlund. Sedan komitén i början af år 1888 inlemnade underdåniga förslag i förberördt afseende och Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse den 18 December 1888 angående dem afgifvet infordradt utlåtande, förordnade Kejslerliga Senaten den 20 Februari 1889, att räkenskapsåret vid elementarläroverken och läroverken för qvinnobildning skulle omfatta tiden från den 1 September, då jemväl läseåret enligt § 12 i nådiga skolordningen tager sin början, till och med den 31 Augusti påföljande år. Derjemte öfverlemnade Kejslerliga Senaten åt Ecklesiastik Expeditionen att pröfva och fastställa de formulär, som böra vid uppgörande af skolräkenskaperna af vederbörande föreståndare och föreståndarinnor följas, samt meddela de föreskrifter, som skola i sådant afseende iakttagas. Till följd häraf fann Ecklesiastik Expeditionen i skrifvelse den 1 Maj 1889 godt föreskrifva att räkenskaperna för då pågående läseår 1888—1889 skulle omfatta tiden ända till den 31 derpå följande Augusti samt till framtida iakttagande vid skolräkenskapernas förändring och medlens förvaltning fastställa såväl särskilda formulär som andra närmare bestämmingar.

Då äfven i vårt land under senare tider en stor osäkerhet och vacklan gjort sig gällande inom den *svenska rättskrifningens* område, och sedan under sommaren 1889 en ny upplaga utkommit af Svenska Akademiens ordlista, hvilken upplaga syntes utgöra endast ett öfvergångsförslag, behäftadt med åtskilliga brister och inkonsekvenser, hemställde Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse den 1 November 1889, att fjerde upplagan af Professor A. O. Freudenthals rättskrifningslära, hvilken äfven följdes vid de skriftliga öfningarna i svenska språket vid Universitetet, och den finska bearbetningen deraf måtte tillåtas till begagnande vid skolorna, dock under förutsättning och med vilkor, att i framdeles utkommande upplagor sådana modifikationer vidtoges, som kunde vara af förhållandena betingade, och att i ingen händelse nya ändringar infördes, som stode i strid med det allmännare gängse bruket. Till denna Öfverstyrelsens framställning fann Kejslerliga Senaten icke godt bifalla, utan föreskref, jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrifvelse den 5 Februari 1890, rörande normen för svenska språkets rättskrifning 1:o att Ordlista, utgifven af Svenska Akademin, sjette upplagan, skulle läggas till grund för undervisningen i svensk rättskrifning vid statens läroanstalter, sålunda att, der alternativa skrifsätt i ordlistan funnes upptagna, det hittills brukliga vid undervisningen bibehölles; 2:o att undervisningen i svensk rättskrifning tillsvidare och intill dess någon särskild lärobok i ämnet kunde varda vederbörligen fastställd, skulle meddelas företrädesvis praktiskt efter lärarens muntliga framställning.

Derjemte aktade Kejslerliga Senaten nödigt anbefalla Öfverstyrelsen att, tvärtemot hvad derintills skett, genom vederbörande öfverinspektorer noga öfver-

vaka att hvarken professor Freudenthals eller några andra icke behörigen tillåtna läroböcker i ämnet må vid undervisningen i läroverken användas.

Sedan Öfverstyrelsen genom cirkulär af den 25 i samma månad delgifvit elementarläroverkens föreståndare, fruntimmersskolornas föreståndarinnor och seminariernas direktorer ofvan anförda föreskrifter samt på Öfverstyrelsens initiativ en „Svensk ordlista för rättskrifning“, derjemte innehållande det viktigaste ur ordböjnings- och rättskrifningsläran på svenska och finska språken, härstädes utkommit, anbefalldes denna till allmänt begagnande vid läroverken genom cirkulär af den 1 derpå följande Augusti, hvarvid Öfverstyrelsen tillika meddelade några närmare anvisningar rörande ämnets behandling.

Beträffande undervisningen i *modersmålet* hade Öfverstyrelsen af förekomsten anledning i särskilda cirkulär af den 15 Mars och 24 Maj 1889 anmodat lyceernas rektorer att tillse, det åt denna undervisning och särskildt de skriftliga öfningarna deri all nödig uppmärksamhet och omsorg egnades. Och då Öfverstyrelsen hade sig bekant att vid läroverken olika praxis följdes rörande det antal uppsatser på modersmålet, som under läsåret affördrades eleverna på de högre klasserna, bestämde Öfverstyrelsen att för framtiden utom den dittills vanliga ämneskrifningen, hvilken borde omfatta minst fyra ämnen under höst- och fem under vårterminen, skriftliga öfversättningar från något annat vid undervisningen förekommande språk derjemte skulle efter omständigheterna anordnas och inlemnas till den lärare, som omhänderhade ämneskrifningen. Slutligen inskärptes att vid alla dessa skriftliga öfningar noggrann uppmärksamhet från lärarens sida borde egnas åt det språkliga uttryckets korrekthet och ändamålsenlighet.

För öfrigt har Öfverstyrelsen i cirkulär af den 20 Januari 1888 rörande *tjenstgöringsarvodets fördelning* meddelat den anvisning, att detsamma bör fördelas i förhållande till den verkliga tjenstgöringstiden, beräknad för höstterminen till 16 och för vårterminen med afdrag af påskferierna till 19 veckor, äfvensom i cirkulär af den 3 Februari samma år till iakttagande delgifvit samtliga läroverken af ordföranden i Helsingfors Djurskyddsförening, statsrådet Z. Topelius till Öfverstyrelsen insänd skrift, deri han å nämnda förenings vägnar anhöll att vederbörande lärare och lärarinnor vid landets skolor blefve allvarligen uppmanade att vid undervisningen i religion och naturkunskap hos eleverna inskräpa betydelsen af *mildhet mot djuren*.

I Ecklesiastik Expeditionens skrifvelse för den 12 April 1888 hade meddelats Öfverstyrelsen att Kejsrerliga Senaten funnit godt förordna 1:o att emedan hvarje elev, enligt 1 mom. 110 § af nådiga skolordningen, borde sjelf vara försedd med de för dagligt bruk behöfliga *läroböcker* eller ock, i brist af egna tillgångar, på läroverkets bekostnad dermed förses, eleverna borde tillhållas att förse sig med sagda böcker, samt endast der verklig brist pröfvades vara för handen och med iakttagande af erforderlig sparsamhet på läroverkets bekostnad förses

med sådana; och 2:o att förefintliga eller framdeles uppstående *behållningar i läroverkens anslag till ved och ljus* skulle vid hvarje läseårs slut till vederbörande landtränterier inlevereras. Dessa bestämmingar delgäfvos läroverkens föreståndare och föreståndarinnor i cirkulär af den 1 derpå följande Maj, hvarvid Öfverstyrelsen derjemte af förekommen anledning anmodade vederbörande, att, då *elever af grekisk-ryska trosbekännelsen* i läroverken intagas, derom hos Öfverstyrelsen ofördröjligen anmäla i afseende å anställande af lärare i grekisk-ryska trosläran, der sådan förut icke funnes, samt att ej förmena elever, hörande till sagda troslära, att, då de derom anhölle, undfå ledighet från lektionerna i och för bivistande af gudstjensten å grekisk-ryska kyrkans viktigaste högtidsdagar.

I skrivelser från Ecklesiastik Expeditionen af den 16 Oktober och 4 December 1889 anbefalldes Öfverstyrelsen att i samråd med professor V. Ruin samt normallyceernas rektorer A. Kihlman och J. G. Geitlin vidtaga nödiga förberedande åtgärder för ett *allmänt skolläraremöte*, som var afsedt att sammankallas till Helsingfors i början af Juni månad 1890, hvarvid öfverläggningarna skulle ledas af Öfverdirektören i Öfverstyrelsen. Sedan Eders Kejslerliga Majestät i nådig kungörelse den 19 December 1889, på underdånig hemställan af Senatens Ekonomie Departement, funnit godt att, med ändring och upphäfvande af mom. 12 i nådiga kungörelsen den 30 Januari 1862, i nåder förordna att Senaten egde, när sådant ansåges nödigt, låta sammankalla allmänt möte af lärarepersonalen vid landets elementarläroverk och läroverk för qvinnobildning samt att efter sig företeende omständigheter meddela föreskrifter angående orten för och ordförandeskapet vid mötet samt sättet för uppgörandet af program för och anordnandet af detsamma, anbefalldes Öfverstyrelsen i skrivelse från Ecklesiastik Expeditionen af samma dag att sammankalla ett allmänt skolläraremöte till Helsingfors under de dagar af Juni månad 1890, som Öfverstyrelsen egde i samråd med ofvannämnda personer bestämma, hvarjemte meddelades att Kejslerliga Senaten beviljat blifvande deltagare i mötet femtio procents nedsättning i passagerareafgifterna för resa å statens jernvägar till och från Helsingfors samt att Öfverstyrelsen egde hos Ecklesiastik Expeditionen requirera nödigt anslag till bestridande af sekreterarearvode och öfriga för mötet förekommande utgifter. Jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 1 April 1890 fann Kejslerliga Senaten, på framställning af Öfverstyrelsen, godt tillåta att, förutom samtliga såväl ordinarie som extraordinarie lärare och lärarinnor vid statens elementarläroverk och fruntimmersskolor, äfven föreståndare och föreståndarinnor för de privata skolor, som stå under Öfverstyrelsens insecnde och åtnjuta subvention af allmänna medel, kallades till deltagande i mötet och åtnjöto samma nedsättning i passagerareafgifterna å de finska statsjernvägarne, som öfriga mötesdeltare derförinnan beviljats.

Sedan alla förberedande åtgärder i föreskrifven ordning vidtagits och öfverläggningsfrågor till ett antal af trettio utfärdats, egde det beramade mötet rum i Helsingfors den 4—7 Juni 1890 samt besöktes af 229 deltagare.

Efter det Generalguvernören öfver Finland väckt förslag derom, att svenska och finska språken blefve införda såsom undervisningsämnen vid ryska Alexanders-gymnasiet i Helsingfors till sådant omfång, att elever, som i utbyte mot undervisningen i grekiska språket eller under inalles fyratiotvå timmar i veckan komme att undervisas i berörda språk, kunde efter avslutad gymnasiikurs vinna inträde vid Alexanders-Universitetet, täcktes Eders Kejslerliga Majestät i nådigt bref den 1 Mars 1888 bifalla dertill, att successivt och i den mån undervisning i svenska och finska språken kunde hinna vid ryska Alexanders-gymnasiet anordnas, till konsultativa komitén vid sagda läroverk utbetalades ur finska allmänna medel ett årligt belopp af ända till 7,560 mark, efter beräkning af 180 mark för använd veckotimme, äfvensom att anställandet af lärare i nyssnämnda språk skulle ankomma uteslutande på direktor för Alexanders-gymnasiet; hvilken dervid egde att för kontrollen öfver undervisningen erhålla biträde af någon bland öfverinspektorerne för elementarläroverken.

Sedan examinatorn för ryska språkundervisningen, lektorn K. R. F. Serlachius afidit, utsåg och tillförordnade Kejslerliga Senaten den 16 April 1890 förre läraren i ryska språket vid Finska kadettkåren, generalmajoren Johan Adolf Frey till examinator för att öfvervaka undervisningen i ryska språket emot åtnjutande af det med tjensten förenade arvode jemte ersättning för tjänsteresor enligt sjette klassen i gällande resereglemente.

Den 25 September 1887 afled ledamoten i Öfverstyrelsen och öfverinspektorn för elementarläroverken Axel Fredrik Laurell. Den 31 (19) December 1887 utnämndes och förordnades i nåder lektorn vid svenska normallyceet i Helsingfors, filosofiemagistern Alexander Streng att vara ledamot i Öfverstyrelsen och öfverinspektör för elementarläroverken.

Efter ledamoten i Öfverstyrelsen och öfverinspektorn för folkskolorna Uno Cygnaei den 2 Januari 1888 timade frånfälle utnämndes och förordnades i nåder den 30 April 1888. förre seminariidirektorn, filosofiemagistern Anders Wilhelm Floman att vara öfverinspektör för folkskolorna och ledamot i Öfverstyrelsen.

Sedan folkskoleinspektorn vid Öfverstyrelsen G. F. Lönnbeck på begäran entledigats, utnämndes af Kejslerliga Senaten den 30 Januari 1889 till befattningen folkskoleinspektorn i Wiborgs län, pedagogiekandidaten Axel Berner.

Genom nådigt bref den 9 Oktober 1889 förordnades att å Öfverstyrelsens stat skulle från början af år 1890 upptagas följande två anslag, nemligen: 1:o för tryckning af Öfverstyrelsens annonser, cirkulärer, statistiska publikationer,

blanketter m. m. 4,000; samt 2:o till tillfälliga utgifter för elementarläroverk, fruntimmersskolor, abnormskolor och seminarier, då beloppet för gången ej öfverstege 600 mark, ett belopp af 3,000 mark.

Det pedagogiska resestipendiet tilldelades af Kejsrerliga Senaten för år 1888 lektorn vid lyceum i S:t Michel doktorn A. L. Sundholm, för år 1889 kollegan vid finska fruntimmersskolan i Kuopio B. Granit och för år 1890 lektorn vid lyceum i Kuopio, rektorn J. Schwartzberg.

De för auskultering vid normallyceum anslagna stipendier hafva åtnjutits för år 1888 af kollegerne vid finska fruntimmersskolan i Kuopio B. Granit och vid fruntimmersskolan i Nikolaistad E. E. Ingman; för 1889 af kollegan vid elementarskolan i Joensuu J. M. Alopæus och läraren i tyska språket vid svenska lyceet i Uleåborg A. W. Heikel; för 1890 af kollegerne vid elementarskolan i Nystad G. W. Liljefors och vid elementarskolan i Ekenäs A. O. Wialén.

Genom nådigt bref den 9 Oktober 1889 förordnades att ett årligt anslag af 2,500 mark skulle ur allmänna medel utgå, till en början under fem år, räknadt från år 1890, för att såsom resestipendier, ett å 1,000 och två å 750 mark hvardera, tilldelas lärare och lärarinnor i tyska och franska språken vid elementarläroverken och fruntimmersskolorna för att sätta dem i tillfälle att genom kortare besök under sommarledigheten i Frankrike eller Tyskland underhålla och förbättra sin praktiska färdighet i nämnda språks användande. Tillika förordnades i nåder att Öfverstyrelsen egde hvarje år anslå dessa stipendier lediga att inom utsättande lämplig tid hos Öfverstyrelsen ansökas och de inkomna ansökningarna före utgången af April månad jemte eget underdånigt utlåtande till Senatens pröfning och afgörande öfverlemnna. Såsom villkor för stipendiernas åtnjutande fastställdes att stipendiat vore pligtig att inom två månader efter återkomsten till Öfverstyrelsen öfverlemnna en kortare reseberättelse. Af ofvannämnda summa tilldelades år 1890 1,000 mark lärarinnan i franska språket vid lyceum i S:t Michel Julia Loenbom, 750 mark lektorn i tyska och franska språken vid reallyceum i Tammerfors E. S. Yrjö-Koskinen och 750 mark läraren i tyska språket vid finska lyceet i Åbo N. Hauvonen.

För öfrigt ha, så vidt Öfverstyrelsen derom erhållit kännedom, följande reseunderstöd utgifvits: den 7 Juni 1888 åt lärarinnan vid fruntimmersskolan i Nikolaistad A. Krook 800 mark för idkande af franska språkstudier på utrikes ort under påföljande sommarferier, och den 13 November 1889 åt lärarinnokandidaten E. S. Streng 1,200 mark för avslutande af de af henne i Paris bedrifna språkstudier.

Den 13 November 1889 tillade Kejsrerliga Senaten lektorn vid lyceum i Tavastehus, doktorn K. Forsman ett författarearvode af 700 mark för en af honom utgifven Anthologia Homerica med ordförteckning på svenska och finska språken.

Den 1 Februari 1889 tillätos af Öfverstyrelsen att begagnas vid undervisningen tvenne af kollegan V. Hellman utgifna läroböcker Ruotsalainen Lukemisto I och II, dock med vilkor att ortografin i tilläfventyrs utkommande nya upplagor rättades i öfverensstämmelse med hvad i sådant afseende då kunde vara föreskrifvet, samt den 17 Juli 1889 en af förre konrektorn C. Nylenius utarbetad Grekisk elementarbok att såsom exempelsamling vid undervisningen i grekisk grammatik begagnas af de lärare, som sådant önskade och derom hos Öfverstyrelsen anmälde.

För öfrigt har med stöd af § 80 i nådiga skolordningen användandet af följande läroböcker, hvilka befunnits lämpliga för det med dem afsedda ändamål, lemnats beroende af särskild framställning af vederbörande lärare, nemligen „Land och folk“, geografisk läsebok af P. Nordmann, English Reading-book för senior classes af Aug. Furuhjelm, Oppikirja ruotsin kielessä af Gertrud Helander, Lärobok i geografi af E. Lagerblad, Finsk ordböjningslära af Juho Sjöros, Svenska rättskrifningar af Axel Bergholm, med vilkor att de deri förekommande afvikelser från den föreskrifna ortografin vid användandet rättas, Lärobok i Finlands historia af M. G. Schybergson, Saksankielen harjoitus af E. W. Palander och (vid fruntimmersskolor) Förberedande kurs i tyska språket af Anna Blomqvist.

II. De enskilda läroverken och lärarepersonalen.

Helsingfors.

Normallyceum med svenskt undervisningsspråk. Inom lärarepersonalen hafva följande förändringar inträffat: Efter lektorn A. Strengs vunna befordran till ledamot af Öfverstyrelsen för skolväsendet och öfverinspektör för elementarläroverken utfärdades den 9 Mars 1889 fullmakt å lektorstjensten i matematik och fysik för filosofiedoktorn Georg Borenus; den 7 Juni 1889 afled lektorn A. Backman, hvarefter från den 1 Maj 1890 fullmakt å lektorstjensten i latin och grekiska den 30 Oktober 1889 utfärdades för filosofelicentiaten Karl Hjalmar Appelqvist; efter öfverläraren H. L. Melanders den 24 Januari 1890 timade frånfälle har öfverläraretjensten i de historiska vetenskaperna handhafs af kollegan E. Lagerblad. Den 18 Januari 1890 utfärdades konstitutorial för på prof tillförordnade läraren i tyska språket R. W. Zilliacus.

Rektorsbefattningen har fortfarande handhafs af öfverläraren A. Kihlman. Efter öfverläraren Melanders frånfälle förordnades af Öfverstyrelsen den 21 Mars 1890 öfverläraren, professor C. J. Lindeqvist att vara prorektor.

Under läseåret 1887—1888 meddelades på samma sätt som under de två föregående läseåren, eller mot ersättning ur tjänstgöringsarvodet, undervisning i stenografi åt de elever å 5:te klassen, hvilka icke deltagit i undervisningen i gre-

kiska språket. Den 1 Mars 1889 beviljades 280 mark för undervisning i grekisk-rysk troslära, angående hvilken undervisning finnes närmare meddeladt under finska normallyceet.

De vid läroverket inskrifne lärarekandidaternes antal utgjorde: under läsåret 1887—1888, höstterminen 22, vårterminen 20; 1888—1889, höstterminen 14, vårterminen 23; 1889—1890, höstterminen 13, vårterminen 12. Praktiska lärareprof hafva under nämnda tre läseår aflagts till ett antal af resp. 18, 30 och 19.

Elevernas antal utgjorde resp. 207, 203 och 193.

Skolråd (från 1 September 1888 till 1 September 1891): referendariesekreteraren W. G. Geitlin (ordförande), bataljonsläkaren, hofrådet L. A. Krohn, öfversten K. Antell, professorerne F. V. Gustafsson och A. O. Freudenthal.

Normallyceum med finskt undervisningsspråk. Efter läroverkets förflyttning till Helsingfors har lärarepersonalen efterhand blifvit fulltalig. Den 24 April 1888 utfärdades fullmakter för filosofiedoktorn Adolf Waldemar Streng å lektorstjensten i latin och grekiska, för kollegan vid finska lyceet i Åbo Anders Victor Hellman å kollegatjensten i latin och finska och för filosofiemagistern Wolmari Kanninen å kollegatjensten i ryska språket; den 19 Maj 1888 för kollegan vid elementarskolan i Wiborg Lars Reinhold Lagus å kollegatjensten i matematik och den 30 Juni 1888 för filosofiemagistern Aukusti Juhana Mela å lektorstjensten i naturvetenskaper. Den 24 Februari 1888 förordnades på prof till kollegatjensten i historia och finska filosofiemagistern Frans Oskar Rapola. Den 24 April 1888 konstituerades läraren vid lyceet i Tavastehus Emil Genetz till lärare i tyska språket, den 28 Augusti 1888 filosofiemagistern Ivar Edvard Wilskman till lärare i gymnastik och den 9 September 1889 filosofiekandidaten Ernst Adolf Lampén till lärare i sång. Sedan tyske språkläraren Genetz tillförordnats att på prof bestrida en lektorstjänst vid Finska kadettkorpsen, har hans tjänst vid normallyceet läsåret 1889—1890 handhafts af filosofiekandidaten Konstantin Hämäläinen, hvilken äfvenledes handhaft lediga franska språkläretjensten.

Till prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 4 Oktober 1887 öfverläraren K. Ervast. Den 18 Juli 1890 afled läroverkets rektor, öfverläraren J. G. Geitlin, hvarefter lektorn Streng förordnats att under tjänste- och nådårstiden efter Geitlin förestå öfverläretjensten i språk.

Extra anslag hafva särskilda gånger för olika ändamål beviljats, nemligen för tudelning af 3:dje och 4:de klasserna läsåret 1888—1889 inalles 10,080 mark, för tudelning af 3:dje och 6:te klasserna läsåret 1889—1890 likaledes 10,080 mark och för tudelning af 4:de och 7:de klasserna läsåret 1890—1891 inalles 10,660 mark, hvarjemte för sistnämnda läseår en förhöjning af rektorsarvodet med 150 mark beviljades. Vidare hafva särskilda anslag efter behof utgått för en realafdelning å de fyra lägre klasserna, samt för öfrigt till anskaffande af nya

möbler och inventarier, läromateriel m. m. Den 1 Mars 1889 beviljades 280 mark för grekisk-rysk religionsundervisning att för framtiden upptagas i läroverkets stat, och utverkades, enligt vid samma tillfälle meddelad föreskrift, förordnande för kollegan Kanninen att för ett sammanlagdt arvode af 560 mark om året meddela gemensam undervisning för eleverna af nämnda troslära vid finska och svenska normallyceerna samt finska fruntimmersskolan.

De vid läroverket inskrifne lärarekandidaternes antal utgjorde: läsåret 1887—1888, höstterminen 25, vårterminen 23; 1888—1889, höstterminen 11, vårterminen 24; 1889—1890, höstterminen 19, vårterminen 20. Praktiska lärareprof hafva under de tre läsåren aflagts till ett antal af resp. 39, 32 och 26.

Elevernas antal har under de tre läsåren uppgått till resp. 301, 294 och 293.

Skolråd: Hofrådet K. A. Slöör, professorn A. F. Sundell, pastorn K. G. Tötterman, professorn J. L. F. Krohn (afl.) och medicine doktorn M. Äyräpää.

Reallyceum. Den 31 Oktober 1889 beviljades af Kejsrerliga Senaten direktorn A. F. Crusell afsked, hvarefter direktorsbefattningen handhafts af lektorn L. T. Neovius.

Emedan bestämning saknades angående det belopp skolstatens pensionskassa borde till direktors vikarien afstå, förordnade Kejsrerliga Senaten, på Öfverstyrelsens framställning, i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen den 11 December 1889, att med tillämpning af samma norm, som gällde för öfverlärare-tjenster, pensionskassan skulle af direktorslönen, som utgjorde 5,500 mark, så länge ledigheten fortfore, få såsom behållen lönebesparing årligen tillgodokomma 1,500 mark samt att från den 1 November 1889 tillsvidare 1,000 mark finge användas för t. f. direktor, 800 mark för den som öfvertager en del af dennes undervisningsskyldighet och 1,400 mark till besörjande af den med direktorstjensten förenade undervisningsskyldighet, hvaremot återstoden af direktors löneförmåner 800 mark och arvodet 1,000 mark tillsvidare skulle kronan besparas.

De tidigare vidtagna anordningarna rörande lediga lektorstjensten i ryska språket och undervisningen i naturalhistoria hafva under ifrågavarande tidrymd fortfarande varit gällande.

Elevernas antal har under de tre läsåren utgjort resp. 134, 108 och 119.

Skolråd: Medicine doktor A. Palmberg (ordförande), öfversten R. von Willebrand, kaptenen A. W. Lagerborg, Docenten doktor F. Elfving och kamreraren K. F. Sahlberg.

Realskolan: I lärarepersonalen hafva förändringar icke inträffat. Lediga läraretjensterna i religion, ryska och gymnastik hafva fortfarande handhafts af

vikarier och hvardera årsafdelningen af skolans 4:de klass, liksom under föregående år, åtnjutit skild undervisning.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Brenner.

Skolan besöktes under nu ifrågavarande läseår af resp. 72, 59 och 53 elever.

Skolråd: Professorn H. Holsti (ordförande), v. härads höfding R. Elving, Intendenten A. L. Gripenberg, handlanden M. Hallberg och arkitekten K. G. Nyström.

Fruentimmersskolan med svenskt undervisningsspråk. Den 25 Januari 1888 utfärdades fullmakt för Anna Maria Nordman å en lärarinnetjenst i geografi, aritmetik och svenska språket. Sedan lärarinnan Nordman på begäran den 7 Maj 1889 erhållit afsked från tjensten från den 1 derpå följande September, utfärdades den 18 Januari 1890 fullmakt för Hedvig Maria Estlander å en lärarinnetjenst i svenska och franska språken.

Genom Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 19 Juli 1888 förordnades för nästföljande tre läseår föreståndarinnan E. Blomqvist till ordförande samt e. o. professorn M. G. Schybergson och gymnastiklärarinnan A. Langhoff till ledamöter i Pedagogiska direktionen vid det med skolan förenade *fortbildningsläroverket*, för hvilket lärokurser och stat, slutande sig å 17,075 mark, särskildt för hvarje af de tre läseåren i föreskrifven ordning faststälts.

Förutom några mindre anslag, beviljades den 27 Mars 1889 1,100 mark till inköp af ett orgelharmonium.

Elevernas antal utgjorde läseåren 1887—1890 i fortbildningsläroverket resp. 101, 104 och 78, samt i skolan resp. 283, 287 och 277. Antalet af praktiska lärarinneprof, som vid skolan aflagts, uppgingo 1887—1888 till 63, 1888—1889 till 38 och 1889—1890 till 40.

Sedan skolrådet hos Öfverstyrelsen gjort framställning derom, att en fullständig parallel-afdelning till skolan, innefattande såväl förberedande som egentliga skolklasser, måtte successivt inrättas, för hvilken afdelning utrymme kunde beredas dels i skolans eget hus dels och hufvudsakligen i de tvenne å skolans tomter vid Nylandsgatan belägna träbyggnaderna, hemstälde Öfverstyrelsen i underdånig skrivelse af den 18 Januari 1889, att en ny femklassig fruentimmersskola med svenskt undervisningsspråk måtte i Helsingfors inrättas, hvarjemte, för den händelse att en dylik åtgärd icke ännu ansåges böra ifrågakomma, såsom önskvärdt framhölls, att en eller flere af de privata fruntimmers- eller samskolorna på orten genom rikligare statsbidrag försattes i tillfälle att emot lägre skolafgifter, än nu kunde ske, emottaga elever och sålunda åtminstone tillsvidare i någon mån fylla bristen på billigare läroverk. Till denna framställning fann Kejsarliga Senaten, jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 13 Februari 1889, ej skäl att bifalla.

Skolråd: Geheimerådet A. von Collan (ordförande), generallöjtnanten F. Neovius, fruarna A. Edelfelt, E. Björkstén och E. Norrmén.

Fruentimmersskolan med finskt undervisningsspråk. Den 12 Juni 1888 utfärdades fullmakter för Ida Johanna Gustava Tötterman å en lärarinnetjenst i tyska, franska och handarbete samt för Mathilda Ellinen å en lärarinnetjenst i franska språket. Den 18 Maj 1888 konstituerades Anna Lovisa Sarlin till lärarinna i sång och den 3 Augusti 1889 fru Elin Oihonna Kallio till lärarinna i gymnastik. Sedan filosofiekandidaten August Herman Kallio ansökt kollegatjensten i svenska och finska språken, men af Öfverstyrelssn vid Rådstufvurätten i Helsingfors stälts under tilltal för en af honom författad och i tidningen Uusi Suometar den 30 April 1887 intagen, för Öfverstyrelsen kränkande uppsats, och då Öfverstyrelsen sålunda var jäfvig att taga befattning med frågan, innan åtalet blifvit slutligen pröfvadt och afgjort, förordnade Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditivnen den 10 November 1887, i öfverensstämmelse med stadgandet i 4 § 13 kap. R. B. och 7 § af förordningen den 24 November 1869, professorn R. F. Hermanson, öfverlärarene A. Kihlman och J. G. Geitlin, att, professorn Hermanson såsom ordförande, i egenskap af ledamöter i Öfverstyrelsen till pröfning och afgörande företaga nämnda befordringsärende. Den 14 December 1887 utnämndes Kallio till den ansökta tjensten och erhöil derå fullmakt den 13 Februari 1888.

För det med skolan förenade *fortbildningsläroverket* hafva kurser och stat särskildt för hvarje läseår i föreskrifven ordning faststälts. Staten uppgick för läseåret 1889—1890 till 18,075 mark.

Den 1 Mars 1889 beviljades 280 mark för grekisk-rysk religionsundervisning, hvarom finnes närmare meddeladt under finska normallyceet. Särskilda mindre anslag hafva för olika ändamål beviljats och den 26 Juni 1890 bestämdes att anslaget till ved och ljus 3,000 mark skulle från den 1 September 1889 utgå med 3,500 mark.

Fortbildningsläroverket har läseåren 1887—1890 besökts af resp. 91, 90 och 99 samt skolan af resp. 269, 283 och 263 elever. Praktiska lärarinneprof hafva vid skolan aflagts till ett antal af resp. 23, 20 och 11.

Skolråd: Professor O. Donner (ordförande), professor A. Homén samt fruarna E. Melander, S. Rein och A. Almborg.

Borgå.

Lyceum. Den 2 Oktober 1888 erhöil lektorn K. H. Forsius afsked, hvar efter hans undervisningsskyldighet, religion och kalligrafi, fördelades på andra lärare. Efter lektorn K. Forsmans vunna transport till lyceet i Tavastehus för-

ordnades filosofiedoktorn Edvard Rindell att från den 1 September 1889 under två profår bestrida lektorstjensten i latin och grekiska. Sedan på prof tillförordnade kollegan F. O. Rapola öfverflyttats till finska normallyceet i Helsingfors, utfärdades den 28 Juli 1888 fullmakt för filosofiekandidaten August Waldemar Forsman å kollegatjensten i finska språket. Den 28 Februari 1888 konstituerades till tjensten på prof tillförordnade läraren i gymnastik J. F. Blomqvist. Afsked beviljades den 20 September 1889 teckningsläraren J. Knutson.

Särskilda anslag hafva beviljats till ändring och uppputsning af skolmöblerna samt till nya gymnastikredskap och en gymnastikapparelj på gårdsplanen.

Lyceet besöktes under läsåren 1887—1890 af resp. 155, 139 och 137 elever.

Skolrådet: T. f. språkläraren N. Gulin (ordförande), stadsläkaren A. Lindh, v. konsult G. L. Söderström, fabrikanten R. V. Ekblom och doktorinnan E. Grönlund.

Lovisa.

Elementarskolan. Den 3 December 1887 utfärdades fullmakt för kollegan vid elementarskolan i Marichamn Alexander Nylund å kollegatjensten i finska och svenska språken och den 26 Februari 1889 konstituerades kollegan K. K. Nyström till lärare i gymnastik. Den 8 Oktober 1889 förordnades filosofiemagistern Arthur Wilhelm Relander att under två profår bestrida kollegatjensten i religion, historia och geografi. Kollegatjensten i ryska och tyska språken har fortfarande skötts af vikarie. Den 22 Augusti 1890 erhöi sänglärarinnan H. P. Ruuth på begäran afsked.

Genom nådigt bref den 5 Februari 1890 meddelades tillstånd att i skolan såsom elever intaga jemväl flickor, med skyldighet för dem att erlægga samma terminsafgifter, som äro fastställda för fruntimmersskolorna, af hvilka tjugu mark för hvarje elev finge användas till bekostande af särskild tillsyn öfver de qvinliga eleverna. I enlighet med sistnämnda bestämning har fröken Fanny Tallberg till en början för läsåret 1890—1891 förordnats att utöfva tillsynen öfver de qvinliga eleverna och derjemte meddela dem undervisning i gymnastik och dem, som sådant önskade, äfven i handarbete.

Rektorsvärden har fortfarande handhafts af kollegan Nyström.

Den 22 Augusti 1889 beviljades 280 mark om året till bekostande af religionsundervisning för en elev, tillhörande grekisk-ryska trosbekännelsen, med skyldighet för rektor att vid utgången af hvarje läsåre afgifva underrättelse, huru sagda undervisning meddelats, hvarefter Ecklesiastik Expeditionen borde derom erhålla meddelande.

Elevernas antal har under ifrågavarande tre läsåre uppgått till resp. 42, 53 och 45.

Skolråd: v. konsuln A. Björkstén (ordförande), filosofie magistern V. E. Linderoos, provincialläkaren F. V. Westerlund och tullförvaltaren O. Uggla.

Ekenäs.

Elementarskolan. Sedan förre kollegan F. M. Lindén erhållit fullmakt å en lektorstjenst vid seminariet på orten, utfärdades den 3 December 1889 fullmakt för filosofiemagistern Georg Mathias Lindén att vara kollega i matematik och naturalhistoria. Den 11 Maj 1890 afled läraren i religion, v. pastorn E. O. Reuter. Lediga kollegatjensten i ryska och tyska språken har fortfarande bestridts sålunda, att förra lärarinnan vid realskolan E. Malm undervisat i ryska och kollegan B. F. Nylander i tyska språket.

Den 9 December 1887 meddelades tillstånd att under då pågående läseår meddela skild undervisning 10 timmar i veckan åt den återstående högre årsafdelningen af realskolans 4:de klass, hvilken varit afsedd att undervisas gemensamt med högsta klassen af elementarskolan, äfvensom att för denna undervisning de besparingsmedel finge tagas i anspråk, hvilka förefunnes i skolkassan. Den 18 Januari 1889 beviljades ett extra anslag af 660 mark för bekostande af vaktmästare, värme och belysning.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Malin.

Elevernas antal har under treårsperioden uppgått till resp. 54, 36 och 27.

Skolråd: Politierådmannen I. Taucher (ordförande), provincialläkaren G. Avellan, kaptenen K. Strömberg, justitierådmannen V. Holmberg och seminariidirektorn F. V. Sundvall.

Åbo.

Klassiska lyceum med svenskt undervisningsspråk. Sedan lektorn doktor C. A. Krook den 6 Juli 1888 erhållit afsked, befullmäktigades den 2 Januari 1889 lektorn vid finska lyceet i Wiborg filosofiedoktor Nils Robert af Ursin till lektor i latin och grekiska och efter lektorn doktor A. W. Janssons vunna transport till finska lyceet på orten utfärdades den 7 Maj 1889 fullmakt å lektorstjensten i latin för biträdande lektorn Gustaf Cygnæus. Sedan kollegan G. R. Törngren afgått till en lektorstjenst vid svenska lyceet i Uleåborg, befullmäktigades den 29 December 1888 biträdande kollegan Karl Grönlund till kollega i latin, och sedan kollegan, lektorn G. A. Schultz den 20 Juli 1888 erhållit afsked, biträdande kollegan Emil August Almberg den 12 Februari 1889 till kollega i finska språket. Den 7 September 1888 erhöll franske språkläraren L. A. M. Lefrén afsked och till franska språkläraretjensten konstituerades den 20 April 1889 Berta Hamberg. Den 12 Mars 1889 utfärdades konstitutorial för på prof tillförordnade sångläraren E. E. Ekman och den 14 April 1890 för på prof till tyska språkläraretjensten

förordnade Charlotta Finström. Den 11 Juli 1890 erhöill gymnastikläraren G. D. Grönlund afsked, och har till gymnastikläraretjensten tillsvidare förordnats studeranden Arthur Rindell. Den 18 Juli 1890 erhöill sångläraren Ekman afsked.

Vid provisoriska afdelningen förordnades den 17 Maj 1889 filosofiemagistern Lennart Torstenson Renvall till biträdande kollega i latin och svenska och den 7 Augusti 1889 filosofiemagistern Ernst Gustaf Nyberg till biträdande lektor i latin. Efter biträdande kollegan E. F. Jahnsson, som afgick till en kollegatjenst vid finska lyceet på orten, förordnades den 13 April 1888 filosofiemagistern Knut Eliel Sonck till biträdande kollega i historia och geografi. Från den 1 Januari 1888 afgick biträdande kollegan i matematik F. E. Hildén till en kollegatjenst vid fruntimmersskolan i Jyväskylä. Biträdande kollegatjensterna i matematik och finska hafva icke vidare besatts och biträdande kollegatjensten i ryska liksom den i religion och svenska fortfarande bestridts af vikarier.

Rektor har fortfarande varit lektorn C. J. Arrhenius.

Emedan provisoriska parallel-afdelningen varit afsedd att indragas, så snart genom inrättande af tvenne andra lyceer i samma stad tilloppet af elever till svenska klassiska lyceet* minskats till det antal af högst 40 på klass, som i gällande skolordning finnes fastställt, och med afseende jemväl derå, att elevantalet på begge afdelningarna af den dåvarande 1:sta klassen tillsammantaget ej utgjorde mer än 36 samt att i följd af de förändrade bestämningar angående friplatser, hvarom Senaten i underdånighet hemställt, med säkerhet kunde förutses att tilloppet till läroverkets första klass snarare komme att minskas än ökas, förordnade Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 22 Maj 1889, att någon parallel-afdelning till första klassen icke vidare från början af påföljande läseår skulle upprätthållas samt att jemväl läroverkets andra klass, derest dess elevfrekvens ej komme att öfverstiga 40, skulle likaledes undervisas på en enda afdelning. Derjemte anbefaldes Öfverstyrelsen att inkomma med förslag till de ändringar och nedsättningar i lyceets stat, som af nyssnämnda bestämningar kunde föranledas. I följd häraf indrogos vid början af läseåret 1889—1890 första och andra klassernas parallel-afdelningar, och vid läseårets slut afgingo biträdande kollegerne K. F. Finelius och K. E. Sonck. I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 23 Oktober 1889 förordnade Kejsrerliga Senaten att 3:dje klassen af parallel-afdelningen skulle från påföljande läseårs början indragas och att jemväl lyceets fjerde klass, derest dess elevfrekvens ej öfverstege 40, skulle undervisas på en afdelning, hvaremot de påföljande åren endast den nedersta af dittills återstående parallel-klasser komme att indragas. Vid början af läseåret 1890—1891 upphörde parallel-afdelningens 3:dje klass, hvaremot den fjerde, der elevantalet uppgick till 45, ännu under nämnda läseår bibehålles.

Den 8 September 1888 förordnade Kejsrerliga Senaten, att från och med läseåret 1888—1889 gemensam undervisning i grekisk-ryska trosläran skulle med-

delas eleverna af denna trosbekännelse i svenska klassiska lyceet, reallyceet och fruntimmersskolan i Åbo sålunda, att eleverna från två efter hvarandra följande klasser med ungefär samma utvecklingsstadium vid samtliga dessa läroverk undervisades gemensamt, att arvode för denna undervisning skulle utgå med 140 mark för veckotimme under läseåret samt att i följd deraf anslag för ändamålet skulle å svenska reallyceets stat upptagas med förslagsvis 280 mark, men det å svenska klassiska lyceets stat upptagna anslaget för grekisk-rysk religionsundervisning indragas. Den 18 Oktober 1889 meddelades tillstånd för rektor vid svenska klassiska lyceet att af lyceets anslag för tjenstgöringsarvoden utbetala för berörda religionsundervisning ett arvode af 280 mark om året, emedan en å lyceets första klass intagen elev af grekisk-ryska trosbekännelsen ansetts böra erhålla särskild undervisning, då de elever af reallyceet och fruntimmersskolan, hvilka åtnjuta samfärd undervisning med lyceets elever, redan genomgått tvåårig kurs.

Lyceet besöktes läseåren 1887—1890 af resp. 387, 355 och 326 elever.

Skolråd: Presidenten Th. von Hellens (ordförande), politieborgmästaren F. Juselius, hofrättsassessorn W. Björkman, provincialläkaren F. W. Söderling och handlanden J. Österblad.

Klassiska lyceum med finskt undervisningsspråk. Samtliga lektorstjenster hafva besatts i följande ordning: den 5 Maj 1888 utfärdades fullmakt för lektorn vid lyceet i Kuopio Edvard Maunulin å lektorstjensten i matematik och fysik, den 29 Maj 1888 för filosofiemagistern Henrik Melander å lektorstjensten i latin och den 15 Juni 1888 för lektorn vid svenska lyceet på orten filosofiedoktorn Adolf Waldemar Jahnsson å lektorstjensten i latin och grekiska; den 26 September 1890 utnämndes till sina resp. tjenster på prof tillförordnade lektorerna i religion, logik och svenska, teologiekandidaten Johan Markus Ahlman, och i historia, geografi och finska universitetsdocenten Kurt Reinhold Melander.

Till kolleger befullmäktigades den 10 December 1887 biträdande kollegan vid svenska lyceets provisoriska parallel-afdelning E. F. Jahnsson i svenska och den 14 April 1888 filosofiekandidaten Samuel Wilhelm Hellgren i ryska språket; sedan kollegan A. V. Hellman afgått till finska normallyceet, befullmäktigades den 11 December 1888 till kollegatjensten i latin och finska filosofiekandidaten Julius Anshelm Lyly, efter hvars befordran till lektor vid finska lyceet i Wiborg fullmakt å nämnde tjenst den 19 April 1890 utfärdades för sångläraren vid lyceet filosofie magistern E. E. Ekman; sedan kollegan vid indragna realskolan i Åbo K. A. Poppius tillträdtt en lektorstjenst vid reallyceet på orten, erhöoll kollegan vid lyceet i Jyväskylä Axel August Jansson den 7 December 1889 fullmakt å en kollegatjenst i matematik och naturalhistoria.

Konstitutorial utfärdades den 24 September 1887 för filosofiemagistern Erik Emil Ekman å sångläraretjensten och den 17 April 1888 för tyske språk-

läraren vid svenska lyceet i Wiborg Nikodemus Hauvonen å tyska språkläretjensten; den 26 September 1890 utnämndes på prof tillförordnade Elsa Augusta von Schantz till franska språkläretjensten; på prof tillförordnade gymnastikläraren A. E. E. Rancken utnämndes efter profidens utgång till en kollegatjenst vid elementarskolan i Nikolaistad att tillträdas den 1 April 1890.

Den 11 Maj 1888 utnämndes af Kejsrerliga Senaten t. f. rektorn, kollegan T. W. Erich till rektor och den 28 i samma månad förordnades af Öfverstyrelsen lektorn E. Maunulin att vara prorektor. Sedan rektorn Erich den 14 Mars 1890 afdit, utnämndes den 21 derpå följande Maj lektorn H. Melander till rektor för lyceet.

Den 11 Februari 1890 afed kollegan Hellgren.

Den 8 December 1887 beviljades ett extra anslag af inalles 2,140 mark 25 penni till anskaffande af den nödvändigaste undervisningsmaterielen i naturalhistoria och fysik; för grekisk-rysk religionsundervisning under läsåret 1887—1888 beviljades 560 mark, hvarjemte för framtiden förordnades att undervisning i nämnda ämne skulle meddelas gemensamt för eleverna å skilda klasser med ungefär samma utvecklingsstadium och ett anslag af förslagsvis 280 mark å läroverkets stat för ändamålet upptagas. Den 28 Maj 1889 beviljades ett årligt tillskott af 400 mark till anslaget för ved och ljus; för öfrigt hafva för olika ändamål några mindre extra anslag beviljats.

Eleventalet uppgick under de tre läsåren till resp. 249, 253 och 250.

Skoberåd: Hofrättsrådet R. Idestam (ordförande), apotekaren H. V. Hjelt, medicine doktorn G. von Essen och justitierådmannen K. F. Lilius.

Reallyceum. Vid utgången af läsåret 1887—1888 upphörde förra realskolan helt och hållet, hvarvid till det nya reallyceet en 5:te klass tillkom. Vid utgången af läsåret 1889—1890 erhöi sistnämnda läroverk sin 7:de klass, så att detsamma vid utgången af påföljande läsåår blir fullständigt. Jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 2 Mars 1888 öfverlemnades till reallyceet realskolans bibliotek och öfriga egendom, såvidt den staten tillhörde.

Den 1 Maj 1888 förordnades från den 1 derpå följande September universitetsdocenten filosofiedoktorn Evert Sjöblom att under två profår bestrida lektorstjensten i matematik, fysik och kemi, men har under denna tid af förekommen anledning åtnjutit tjänstledighet; den 8 December 1888 utfärdades fullmakt å lektorstjensten i naturalhistoria och geografi för kollegan vid finska lyceet filosofie licentiaten Karl Alfred Poppus. De äfvenledes nyinrättade lektorstjensterna i franska och tyska språken samt i religion och finska hafva under läsåret 1889—1890 bestridts af vikarier.

Efter kollegan M. Kjellmans den 28 Januari 1888 timade frånfälle utfärdades den 27 November 1888 fullmakt å kollegatjensten i matematik för kollegan

vid förra realskolan i Nikolaistad F. A. O. Lundenius. Kollegatjensten i ryska språket har bestridts af vikarie, liksom äfven läraretjensterna i engelska, sång och gymnastik. Till sångläraretjensten har från den 1 September 1890 på två profår förordnats studeranden Axel Rindell.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan K. G. Bärlund.

Undervisningen i grekisk-rysk troslära var under läsåret 1887—1888 gemensam för reallyceets och fruntimmersskolans till denna trosbekännelse hörande elever och bekostades med det å reallyceets stat för ändamålet upptagna anslag 400 mark. Derefter upptogs på lärovets stat för ifrågavarande undervisning ett anslag af 280 mark, angående hvars användande finnes närmare meddeladt under svenska klassiska lyceet. Den 26 Maj 1888 beviljades ett anslag af 1,200 mark om året till lokalens uppvärmning, belysning m. m.

Sedan Öfverstyrelsen i underdånighet anmält att det under uppsättning varande reallyceet endast intill den 1 September 1892 vore tillförsäkradt lokal i indragna realskolans staden tillhöriga hus samt att lokalen befunnits vara förenad med väsentliga olägenheter och blefve för sitt ändamål alldeles otillräcklig, när läroverket med utgången af läsåret 1890—1891 vore fullständigt, fann Kejslerliga Senaten, efter vidtagna förberedande åtgärder, godt att den 27 Mars 1889 fastställa af Byggnadsstyrelsen uppgjorda ritningar till eget hus för reallyceet i Åbo jemte kostnadsförslag, slutande sig å 185,000 mark. Tillika föreskrefs att byggnadsarbetet borde vara slutfördt till den 1 Juni 1892; i skrivelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 28 Juni 1890 underrättades emellertid Öfverstyrelsen att Kejslerliga Senaten, på framställning af Byggnadsstyrelsen, bifallit att nämnda arbete finge så bedrivas, att läroverket kunde inflytta i sitt nya hus redan före den 1 September 1891.

Elevantalet uppgick läsåret 1887—1888 å reallyceets fyra klasser och den återstående högre årsafdelningen af realskolans fjerde klass till 155, 1888—1889 å fem klasser till 153 och 1889—1890 å sex klasser till 152.

Skolråd: Hofrättsrådet E. Stadigh (ordförande), kommerserådet F. Rettig och stadsläkaren doktor K. K. Kynberg.

Fruntimmersskolan. Den 6 Maj 1890 utfärdades fullmakt för på prof tillförordnade lärarinnan i tyska, svenska och handarbete S. Sederholm och konstitutorial för äfvenledes på prof tillförordnade lärarinnan i sång S. J. Ilmoni.

Den 1 Juni 1889 inflyttade skolan i det för densamma uppförda nya huset; med anledning deraf hade Kejslerliga Senaten den 25 Maj samma år beviljat ett extra anslag af 7,213 mark 75 penni till anskaffande af en del nya möbler och inventarier. Den 2 Maj 1889 beviljades en tillökning af 2,100 mark årligen i skolans förra anslag till ved och ljus och den 28 Augusti samma år ett årligt

anslag af 300 mark till affönande af gårdskarl. För öfrigt hafva några tillfälliga extra anslag för särskilda ändamål beviljats.

Angående grekisk-rysk religionsundervisning finnes närmare meddeladt under svenska klassiska lyceet och reallyceet.

Skolan besöktes under de tre ifrågavarande läsåren af resp. 152, 151 och 151 elever.

Skolråd: Lyceilektorn E. Amnell (ordförande), grefvinnan H. Creutz, hofrättsrådinnan F. Idestam, hofrättsrådet B. N. Procopé och professorn K. R. Paqvalin.

Nystad.

Elementarskolan. I lärarepersonalen hafva några förändringar icke inträffat. Läraretjensterna i sång och gymnastik, som icke kunnat ordinariter besättas, hafva fortfarande bestridts af gemensam vikarie. Rektor har fortfarande varit kollegan K. A. Cajander. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Elevernas antal har för de tre läsåren uppgått till resp. 25, 21 och 34.

Skolråd: Häradshöfdingen C. Aspelund (ordförande), medicinedoktorn C. A. Achrén och handlanden Th. F. Lindroth.

Raumo.

Elementarskolan. I enlighet med Kejslerliga Senatens förordnande den 11 Mars 1887 har lediga kollegatjensten i religion, finska och svenska handhafts af vikarie. Sedan kollegan G. W. Cannelin på begäran entledigats från rektorsvården, förordnade Öfverstyrelsen den 15 April 1890 t. f. kollegan Alexis Heribert Mellin att tillsvidare vara rektor för skolan. Den 25 November 1888 afled sångläraren F. Lindberg.

Den 1 Mars 1889 beviljades 280 mark för grekisk-rysk religionsundervisning, att för framtiden upptagas å skolans stat, med skyldighet för rektor att vid utgången af hvarje läsåre till Öfverstyrelsen afgifva underrättelse, huru sagda undervisning meddelats, hvarom derefter Ecklesiastik Expeditionen borde erhålla meddelande.

Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Elevantalet utgjorde under de tre läsåren resp. 18, 21 och 23.

Skolråd: Sjökaptenen J. R. Ignatius (ordförande), handlanden J. W. Söderlund och Borgmästaren U. Montin.

Björneborg.

Elementarskolan med svenskt undervisningsspråk. Den 10 Augusti 1888 erhöll rektorn, kollegan K. E. Granqvist afsked, hvarefter rektorsvården handhafts af kollegan J. I. Tamsén. Jemlikt Kejsrerliga Senatens förordnande den 11 Mars 1887 har den genom Granqvists afgang lediga kollegatjensten i matematik och naturalhistoria handhafts af tillförordnad lärare, likasom äfven sång- och gymnastikläraretjensterna.

Den 8 September 1888 beviljades 280 mark om året till bekostande af grekisk-rysk religionsundervisning och den 16 September 1889 244 mark till anskaffande af en del nya möbler.

Skolan har under läseåren 1887—1890 besökts af resp. 19, 22 och 20 elever.

Skolråd: Borgmästaren E. Molander (ordförande), apotekaren R. Junelius, stadsläkaren K. F. Walle, pastorn R. Grönvall och v. konsuln G. Wenzell.

Elementarskolan med finskt undervisningsspråk. Kollegatjensten i ryska och tyska språken har fortfarande bestridts af vikarie, liksom läraretjensten i gymnastik. Till sångläraretjensten konstituerades den 20 Augusti 1888 filosofie kandidaten Edvard Benedikt Herman Krook.

I nådigt bref den 4 December 1889 förordnades att den, på grund af mom. IX i nådiga förordningen den 23 Augusti 1883, i Björneborgs stad förlagda elementarskola med finskt undervisningsspråk skulle vid ingången af höstterminen 1890 utvidgas till fullständigt klassiskt lyceum genom öfvertagande på en gång af de fyra privata klasser, som bildat fortsättningen till skolan.

För verkställigheten af detta nådiga förordnande har, sedan stat för läroverket i vederbörlig ordning faststälts, föreståndaren för de nämnda privatklasserna filosofiemagistern Adolf Malin, som äfven varit t. f. rektor för elementarskolan, förordnats att tillsvidare handhafva rektorsvården vid lyceet jemte vikariatet för lektorstjensten i historia, geografi och finska språket, hvarjemte vikarier tillförordnats vid öfriga lärarebefattningar, som icke kunnat öfvertagas af någon af de ordinarie lärarene vid elementarskolan. Sålunda har läroverket den 1 September 1890 i fastställd ordning börjat sin verksamhet såsom fullständigt klassiskt lyceum.

Elevantalet vid elementarskolan uppgick under de tre ifrågavarande läseåren till resp. 129, 112 och 115.

Skolråd: Hofrådet G. Levonius (ordförande), filosofiemagistern G. Grönfelt, gelbgjutaren F. V. Hjulberg, kapellanen L. Häggström och justitierådmannen F. Hellström.

Mariehamn.

Elementarskolan. Sedan kollegan A. Nylund befullmäktigats att från den 1 Maj 1888 vara kollega vid elementarskolan i Lovisa, har, jemlikt Kejsrerliga

Senatens förordnande den 15 Maj 1889, att lediga läraretjenster vid skolan icke vidare få ordinariter besättas, kollegatjensten i religion samt svenska och finska språken handhafts af vikarier. Enahanda har förhållandet fortfarande varit med sång- och gymnastikläraretjensterna.

Undervisningen i ryska och tyska språken har meddelats af lärarinnan H. Fraser, hvilken det äfven ålegat att utöfva qvinlig tillsyn vid läroinrättningen, sedan flickor i densamma från början af läseåret 1887—1888 såsom elever intagits.

Den 1 Mars 1889 beviljades ett årligt anslag af 280 mark till bekostande af grekisk-rysk religionsundervisning, hvarvid enahanda vilkor fästes, som de hvilka finnas angifna under elementarskolan i Raumo. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Rektor har fortfarande varit kollega I. F. Bergroth.

Skolan har besökts af resp. 13, 12 och 13 elever.

Skoloråd: v. Konsuln H. F. Tammelander (ordförande), kyrkoherden K. A. L. Tallqvist, postförvaltaren U. Godenhjelm, navigationsskolläraren N. Schröder och ordningsmannen E. Lang.

Tavastehus.

Lyceum. De genom finska normallyceets förflyttning till Helsingfors från den 1 September 1887 nyinrättade lektorstjensterna hafva i följande ordning besatts: fullmakter utfärdades den 6 Augusti 1887 å lektorstjensten i latin och grekiska för lektorn vid lyceum i Borgå filosofielicentiaten Karl Forsman, den 7 December 1887 i historia, geografi och finska för universitetsdocenten filosofiedoktorn Karl Olof Lindeqvist och i matematik och fysik för filosofiemagistern Johan Engelbert Sargren samt den 8 Maj 1888 å lektorstjensten i religion och logik för teologie kandidaten Johan Samuel Pajula. Den 21 Oktober 1888 afled lektor K. J. Blomstedt och sedan sterbhuset den 10 April 1889 förunnats tvenne nådår, kommer lektorstjensten i latin att under denna tid förrättas af vikarie.

Den 5 Oktober 1888 förordnades filosofiemagistern Alku Artur Johannes Siegborg att tillsvidare vara biträdande kollega i svenska språket.

Den 20 December 1887 konstituerades gymnastikläraren C. Poppius att äfven vara lärare i sång och den 9 Oktober 1888 förordnades Anna Elisabeth Tallqvist att under två profår bestrida tyska språkläraretjensten, sedan förre innehafvaren af densamma E. K. M. Genetz öfverförts till finska normallyceet. Den 5 Juni 1888 erhöll lärarinnan i teckning F. Wetterhoff afsked från tjensten, till hvilken den 17 Augusti 1888 på två profår tillförordnades Berndt Alfred Favorin. Efter franska språkläraren E. S. Yrjö-Koskinens befordran till en lektorstjenst vid reallyceet i Tammerfors, har tjensten från den 1 September 1889 bestridts af vikarie.

Efter lektorn Blomstedts fränfalle handhades rektorsvärden, enligt af Kejslerliga Senaten den 28 November 1888 dertill meddeladt tillstånd, till utgången af läseåret 1889—1890 af kollegan A. E. Favén samt derefter under början af följande läseår, tills af Kejslerliga Senaten den 22 Oktober 1890 till rektor utnämndes lektorn K. O. Lindeqvist. Den 21 November 1890 förordnades af Öfverstyrelsen kollegan Favén till prorektor.

Sedan för lyceet eget hus uppförts under inseende af en af Kejslerliga Senaten tillsatt byggnadsbestyrelse med rektorn Blomstedt såsom ordförande, beviljades den 12 April 1888 ett anslag å 5,530 mark för husets inredning och den 16 derpå följande Augusti 800 mark om året för lokalens eldning samt renhållning af gård och gata. Från den 1 September 1889 höjdes anslaget för ved och ljus från 1,500 till 2,700 mark om året.

Den 18 Oktober 1889 förordnade Kejslerliga Senaten att det hittills med 280 mark utgående anslaget till aflönande af lärare i grekisk-rysk troslära skulle från läseårets början förhöjas till 560 mark om året att utgå tillsvidare och så länge behovet deraf fortfore; tillika föreskrefs att vid arvodets utbetalande borde iakttagas att en ersättning af 4 mark beräknades för hvarje meddelad undervisningstimme, och skulle det åligga läroverkets rektor att vid utgången af hvarje läseår afgifva underrättelse, huru nämnda undervisning handhafts, hvarom derefter Ecklesiastik Expeditionen borde erhålla meddelande.

Elevantalet uppgick under de tre läseåren 1887—1890 till resp. 273, 277 och 270.

Skolråd: Kyrkoherden J. Johansson (ordförande), landskamreraren G. W. Liukkonen, kapellanen A. V. Appelqvist, medicine doktorn C. Bartram och kollegi-assessorn P. A. Profelt.

Tammerfors.

Reallyceum. I bref till Öfverstyrelsen af den 23 Augusti 1883 hade Kejslerliga Senaten anbefalt Öfverstyrelsen att vid afgifvande af underdånigt förslag till ombildning, utvidgning eller indragning af elementarläroverk i enlighet med den i nådiga förordningen af samma dag fastställda plan iakttaga, att till en början någon annan åtgärd beträffande den dåvarande fyraklassiga realskolan i Tammerfors ej borde vidtagas än genomförande af den för fyraklassiga elementarskolor afsedda nya läseordningen, utan först när sådant pröfvades vara af behovet påkalladt, framställning af Öfverstyrelsen göras om skolans utvidgning till åttaklassigt reallyceum. Med föranledande häraf förordnade Kejslerliga Senaten, på Öfverstyrelsens framställning, i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 12 April 1888, att läroverket skulle fortfarande successivt utvidgas till fullständigt reallyceum samt en femte klass vid detsamma således från början af läseåret 1888—1889 uppsättas. För hvarje af de följande läseåren tillkommer en ny klass,

så att lyceet är fullständigt vid utgången af läsåret 1890—1891, då en åttonde klass bildas.

Vid utgången af läsåret 1889—1890 voro tvenne lektorstjänster inrättade och från den 1 September 1889 ordinariter besatta, nemligen den ena i tyska och franska språken, hvarå fullmakt den 20 Augusti 1888 utfärdades för franske språkläraren vid lyceet i Tavastehus Eino Sakari Yrjö-Koskinen, den andra i matematik, fysik och kemi, hvilken filosofielicentiaten Hugo Magnus Johannes Relander den 9 Oktober 1888 förordnades att under två profår bestrida. Från följande läsårs början äro de tre återstående lektorstjänsterna upptagna i läroverkets stat.

Den nyinrättade kollegatjänsten i ryska språket handhades under läsåret 1889—1890 af vikarier; den 16 Juni 1890 förordnades Nadja Lisitzin att densamma under två profår bestrida.

Till sångläraretjänsten konstituerades den 14 December 1889 lärarinnan vid elementarskolan på orten Wendla Augusta Forsström, sedan sångläraren A. Tervo den 7 December 1888 erhållit afsked. Läraretjänsten i engelsa språket, som inrättades från den 1 September 1889, och läraretjänsten i gymnastik hafva bestridits af vikarie. För undervisningen i religion och latin hafva extra lärare varit anställda.

Den 1 Augusti 1890 erhöll kollegan F. E. Jernberg afsked.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af förre realskolans rektor kollegan J. Stolpe.

I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 9 Augusti 1888 under rättades Öfverstyrelsen att för uppförande af eget hus för reallyceet ur Finlands skolfond en summa af 168,506 mark i nåder beviljats och att Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna anbefallts vidtaga åtgärder för byggnadens uppförande.

Lyceet besöktes 1887—1888 af 88 elever å fyra klasser, 1888—1889 af 105 å fem klasser och 1889—1890 af 102 å sex klasser.

Skolråd: Borgmästaren F. Procopé (ordförande), provincialläkaren K. E. von Bonsdorff, kommerserådet L. J. Hammarén, fabrikören H. Liljeroos och handlanden F. Sumelius.

Elementarskolan. I den ordinarie lärarepersonalen hafva några förändringar icke inträffat. Kollegatjänsten i ryska och tyska språken har fortfarande stått ledig. Till rektor utnämndes af Kejsarliga Senaten den 11 Maj 1888 kollegan K. Dahlström.

Elevernas antal utgjorde under hvarje af de tre läsåren resp. 29, 33 och 27.

Skolråd: Handlanden G. O. Sumelius (ordförande), kassören O. Björkell, handlanden A. Fontell, kaptenen F. Mörtengrén och apotekaren K. Molin.

Wiborg.

Lyceum med svenskt undervisningsspråk. Den 8 Februari 1889 erhöll lektorn J. R. Relander afsked och till lektorstjensten i matematik och fysik befullmäktigades derefter den 11 Mars 1890 filosofiedoktor Anders Edvard Selander.

Den 3 December 1887 utfärdades fullmakt å kollegatjensten i ryska språket för kollegan vid lyceum i Kuopio Knut Paul Gustafsson, som den 21 Juli 1889 afled.

Sedan tyske språkläraren N. Hauvonen transporterats till finska lyceet i Åbo, konstituerades till tjensten den 22 Mars 1889 lärarekandidaten Karl Höckert.

Rektor har fortfarande varit lektorn, doktor G. Lagus.

Den 20 April 1888 beviljades ett extra anslag af 2,014 mark till anskaffande af möbler och inventarier för den tillbyggda 3:dje våningen af läroverks-huset äfvensom till bekostande af nödig förbättring af äldre möbler; från den 1 September 1889 förhöjdes ved- och ljusanslaget från 1,600 till 2,200 mark. För öfrigt hafva några extra anslag utgått för särskilda ändamål.

Under de tre ifrågavarande läsåren utgjorde elevernas antal resp. 189, 178 och 173.

Skolråd: Hofrättsrådet L. Clouberg (ordförande), kommerserådet W. Hackman, hofrättsrådet O. Karsten, professorn G. J. Strömborg och bokhandlanden V. Hoving.

Lyceum med finskt undervisningsspråk. Sedan lektorerna E. J. Savolin och N. R. af Ursin transporterats till svenska lyceet i Åbo och lektorn E. J. Sourander till lyceet i Kuopio, befullmäktigas den 8 Maj 1888 kollegan i ryska språket vid lyceet, teologiekandidaten Salomon Manninen till lektor i religion, logik och svenska, och den 27 September 1889 kollegan vid finska lyceet i Åbo Julius Anshelm Lyly till lektor i latin och grekiska samt förordnades den 9 Oktober 1888 filosofiekandidaten Karl Alfred Brander att under två profår bestrida lektorstjensten i matematik och fysik.

Den 7 December 1886 befullmäktigades filosofiekandidaten Arthur Edvin Skogberg till kollega i latin och den 13 November 1888 kollegan vid lyceum i S:t Michel C. M. Lindfors till kollega i ryska språket.

Efter det kollegerne D. Lassila och T. J. Sirelius öfvergått till finska fruntimmersskolan på orten, befullmäktigades den 7 Maj 1889 filosofiemagistern Allan Evert Lindegren till kollega i matematik och kalligrafi, och den 25 Februari 1890 filosofiekandidaten Karl Axel Petrelius till kollega i svenska språket.

Den 27 December 1888 utfärdades konstitutorial för på prof tillförordnade gymnastikläraren M. F. Alfthan och den 25 Juni 1889 för kollegan C. M. Lindforss å franska språkläraretjensten efter lektorn Sourander.

Till rektor utnämndes af Kejslerliga Senaten den 11 Maj 1888 lektorn G. V. Walle och till prorektor af Öfverstyrelsen den 29 i samma månad lektorn A. D. Helander.

Sedan Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse af den 2 Mars 1886 hemställt att eget hus för läroverket måtte uppföras samt stadsfullmäktige i Wiborg för detsamma upplåtit tomtplats, fastställde Kejslerliga Senaten den 12 Juni 1890 de af Byggnadsstyrelsen för ändamålet uppgjorda ritningarna jemte kostnadsförslag, slutande sig å 184,000 mark, hvarjemte bemålde Öfverstyrelse anbefalldes låta utföra byggnadsarbetet, som borde vara slutfördt i så god tid, att skolan kunde den 1 Juni 1892 inflytta i lokalen och vid påföljande hösttermins början vidtaga med sin verksamhet i densamma.

Den 28 Augusti 1889 beviljades 400 mark om året till förstärkande af skolkassan att utgå från den 1 September 1888. Tillfälliga mindre anslag hafva vid särskilda tillfällen för olika ändamål beviljats.

Läroverket besöktes under läseåren 1887—1890 af resp. 232, 234 och 202 elever.

Skolråd: Hofrättsassessorn D. N. Åkerman (ordförande), v. konsuln E. Wolff, lektorn A. Bergroth, hofrättsnotarien O. Wilskman och apotekaren J. C. von Zveygberg.

Elementarskolan. I enlighet med den i följd af skolans utvidgning till femklassig något modifierade timfördelningsplanen, hvarigenom en kollegatjänst i finska och svenska språken inrättades, blef till denna tjänst den 3 April 1888 lärarekandidaten Uno Ivar Hirn befullmäktigad. Sedan kollegan A. Hj. Sallmén öfverflyttats till ortens finska fruntimmersskola, utfärdades den 11 December 1888 fullmakt å kollegatjänsten i historia, geografi och finska för filosofiekandidaten Oskar Fredrik Hypén. Kollegan Lars Reinhold Lagus, som den 3 December 1887 erhållit fullmakt, afgick till finska normallyceet, hvarefter den 22 Mars 1889 fullmakt utfärdades å kollegatjänsten i matematik, fysik och bokföring för filosofie magistern Karl Johan Eros Olsoni. Den efter läraretjänstens i ryska språket vid förra realskolan indragning, från den 1 September 1887 inrättade kollegatjänsten i ryska och tyska språken har tillsvidare icke kunnat ordinariter besättas. Gymnastikläraretjänsten har äfvenledes fortfarande bestridts af vikarie.

Den 11 Maj 1888 utnämndes af Kejslerliga Senaten kollegan H. Zilliacus till rektor.

Några mindre extra anslag hafva vid särskilda tillfällen för olika ändamål utanordnats.

Elevantalet uppgick under de tre läseåren 1887—1890 till resp. 80, 82 och 93.

Skolråd: Hofrättsnotarien A. H. Snellman (ordförande), handlanden G. A.

Henriksson, stadsläkaren Th. Thesleff, målaremästaren C. J. Ullberg och v. pastorn E. Fabritius.

Fruentimmersskolan med svenskt undervisningsspråk. Den 25 Maj 1888 beviljades föreståndarinnan E. Chr. Perander afsked från tjänsten. På Öfverstyrelsens framställning biföll Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 16 Januari 1889 att nämnda tjänst tillsvidare lemnades obesatt och att föreståndarinnan vid indragna svenska fruentimmersskolan i Kuopio Augusta af Enehjelm, som från den 1 Juni 1889 uppfördes på indragningsstat, enligt eget åtagande förordnades att från början af läsåret 1889—1890 tillsvidare på fem års tid handhafva den lediga föreståndarinneplatsen i Wiborg, med rättighet att tillgodoräkna sig denna tjänstetid för erhållande af vidare tilläggsarvode samt att, då hon från befattningen afginge, erhålla full pension jemlikt bestämningarna i nådiga förordningen den 3 Februari 1868 angående de rättigheter och skyldigheter, som tillkomma embets- och tjänstemän, hvilkas befattningar indragas.

Den 4 Juni 1888 utfärdades fullmakt å kollegatjänsten i religion och finska för filosofiekandidaten Lars Hugo Sandelin och den 21 Februari 1890 erhöoll kollegan i historia, geografi och svenska A. K. Sumelius afsked. Sedan lärarinnan M. J. Lindebäck undfått afsked den 1 Oktober 1889, befullmäktigades den 19 November samma år lärarinnan vid indragna svenska fruentimmersskolan i Kuopio A. A. Nygren att från den 1 September 1890 vara lärarinna i franska och handarbete. Lärarinnan i kalligrafi och teckning fru A. E. Walle afgick till finska fruentimmersskolan å orten, hvarefter konstitutorial å tjänsten den 3 December 1889 utfärdades för Elin Stenbäck. Den 6 Maj 1890 erhöoll Naema Öhman, som på prof bestridt lärarinnetjänsten i gymnastik, konstitutorial å densamma.

Den 28 November 1888 beviljades ett årligt anslag af 300 mark till aflöande af gårdskarlar.

Elevernas antal utgjorde under de tre läsåren resp. 117, 120 och 108.

Skolråd: Statsrådinnan E. Frankenhæuser, landssekreteraren A. L. von Knorring, bataljonsläkaren P. Collander, rådmannen Lars Godenhjelm och professorskan Ch. Strömborg.

Fruentimmersskolan med finskt undervisningsspråk. Den 7 December 1887 befullmäktigades kollegan vid realskolan på orten A. Hj. Sallmén till kollegatjänsten i historia, geografi och finska samt kollegan vid finska lyceet D. Lassila till kollegatjänsten i matematik och fysik, äfvensom den 17 April 1888 kollegan vid nyssnämnda lyceum T. J. Sirelius till kollegatjänsten i religion och finska.

Den 10 December 1887 befullmäktigades Edla Maria Nord till lärarinnetjänsten i franska och den 20 December 1887 Linda Falck till lärarinnetjänsten i tyska och franska.

Vidare hafva den 13 December 1887 konstitutorial utfärdats för lärarinnan vid svenska fruntimmersskolan fru Anna Elisabeth Walle å lärarinnetjensten i kalligrafi och teckning, för Anna Sofia Wärnhjelm å lärarinnetjensten i sång och för Sofia Jakowleff å lärarinnetjensten i gymnastik.

Den 30 Mars 1889 beviljades 150 mark om året till förstärkande af skolkassan, 1,000 mark till inköp af ett pianino och 981 mark 93 penni till anskaffande af ytterligare undervisningsmateriel i fysik.

Skolan besöktes under de tre läseåren af resp. 77, 80 och 90 elever.

Skolråd: Kaptenen G. Z. Sandman (ordförande), fru H. Winter, assessorskan E. Åkerman, v. pastorn K. G. Sirén och assessorn E. Fabritius.

Fredrikshamn.

Fruntimmersskolan. Undervisningen har handhafsats på samma sätt som under de tre föregående läseåren. Sedan vid den brand, som i September 1887 öfvergick staden, skolans hyrda lokal uppbrunnit, beviljades den 28 Oktober 1887 900 mark i hyresersättning för den lokal i rådhuset, deri skolan provisoriskt inrymtes, och 600 mark hyresmedel åt t. f. föreståndarinnan F. Sjöblom, samt den 16 derpåföljande December 2,000 mark till möbler och undervisningsmateriel. I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 16 Februari 1888 biföll Kejsrerliga Senaten till antagandet af handlanden Trykins anbud att för skolan uppföra lokal enligt godkänd planteckning mot en årlig hyra af 2,000 mark och ett hyresförskott för 10 år, med vilkor att egaren under hyrestiden behörigen vidmakthölle lägenheten. Den 30 Augusti 1888 beviljades till gymnastiksalens inredning högst 200 mark och till särskilda tillfälliga utgifter högst 1,000 mark, hvarjente anslaget till ved, ljus m. m. för läseåret 1888—1889 höjdes från 342 till 800 mark.

I nådigt bref af den 28 Augusti 1890 förordnades att den, på grund af mom. IX i nådiga förordningen den 27 November 1885 i Fredrikshamns stad upprätthållna treklassiga fruntimmersskola skulle jemte dess inventarier och undervisningsmateriel från följande läseårs början, den 1 September 1890, öfverlätas åt sagde stad samt staden tillåtas omorganisera och underhålla densamma såsom en kommunens skolinrättning. I nådig resolution af samma dag hugnades staden Fredrikshamn, i anledning af dess fullmäktiges derom gjorda underdåniga ansökning, med understöd ur allmänna medel för skolans upprätthållande, efter beräkning af 1,500 mark för hvardera af de två lägsta, 2,000 mark för den tredje och 2,500 mark för hvardera af de två högsta i verksamhet varande klasserna, eller med tillhoppa 10,000 mark om året att utgå i tio års tid från nästsagda dag, med vilkor att elevernas afgifter till skolan bestämmas till minst samma belopp som vid statens enahanda läroverk och i fråga om friplatser stadgandena i nådiga kungörelsen den 22 Augusti 1889 iakttagas; derutöfver berättigades staden att

under återstående hyrestiden hyresfritt använda den, enligt den 28 April 1888 fastställt kontrakt, för en tid af tio år för skolan hyrda lokalen.

Skolan har under läsåren 1887—1890 besökts af resp. 72, 75 och 66 elever.

Skolråd: Fältprosten V. W. Lindqvist (ordförande), provincialläkaren K. Bergstedt, Kollegiassessorn O. Florell, öfverstinnan S. Meinander och folkskollärarinnan E. Hakulin.

Willmanstrand.

Elementarskolan. Undervisningen har handhafs på samma sätt som under de tre nästföregående läsåren. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Rektor har fortfarande varit kollegan K. R. Weijola.

Elevantalet har under de tre läsåren uppgått till resp. 20, 16 och 16 elever.

Skolråd: Fängelsepredikanten G. G. Grönberg (ordförande) och folkskollärarne J. Pelkonen och K. Oittinen.

Kexholm.

Elementarskolan. I enlighet med förordnandet att lediga läraretjänster vid skolan icke vidare få ordinariter besättas har kollegatjänsten i religion, historia och geografi samt svenska och finska språken handhafs af vikarie. Rektor har fortfarande varit kollegan H. W. Renqvist.

Den 9 Februari 1888 meddelades tillstånd att elever å andra klassen, som åtnjutit privat undervisning i latin för att vinna inträde till tredje klassen af klassiskt lyceum, finge befrias från skyldigheten att delta i undervisningen i ryska och tyska språken.

Angående väckt förslag om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Skolan besöktes läsåren 1887—1890 af resp. 11, 12, och 7 elever.

Skolråd: Borgmästaren M. Th. Stenius (ordförande), provincialläkaren A. Krogerus och handlanden D. Bojarinoff.

Sordavala.

Elementarskolan. Den 28 Januari 1888 utfärdades fullmakt för lärarekandidaten August Leonard Bergroth å kollegatjänsten i religion, historia och geografi samt finska och svenska språken. Gymnastikläraretjänsten har förrättats af vikarie. Rektor har fortfarande varit kollegan K. W. Alopæus. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Skolan besöktes läsåren 1887—1890 af resp. 13, 10 och 6 elever.

Skolråd: Provincialläkaren H. A. Hällström (ordförande), lektorn K. Raitio och fru M. Berg.

Kotka.

Elementarskolan. Den 4 Augusti 1888 utfärdades fullmakt för lärarekandidaten Yrjö Otto Rosendal å kollegatjensten i religion, svenska och finska språken. Gymnastikläraretjensten har handhafts af vikarie. Rektor har fortfarande varit kollegan Hj. F. Lilius. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Den 1 Mars 1889 beviljades 280 mark om året till bekostande af grekisk-rysk religionsundervisning, med skyldighet för rektor att vid utgången af hvarje läsåår till Öfverstyrelsen afgifva underrättelse, huru sagda undervisning meddelats, hvarom derefter Ecklesiastik Expeditionen borde underrättas.

Elevantalet utgjorde under de tre läsåren resp. 18, 23 och 22.

Skolråd: Borgmästaren O. Backman (ordförande), stadskamreraren W. Cadenius och apotekaren Hj. Grahn.

S:t Michel.

Lyceum. Sedan kollegan C. M. Lindforss vunnet transport till finska lyceet i Wiborg, utfärdades den 19 April 1890 fullmakt å kollegatjensten i ryska språket för löjtnanten Hjalmar Otto Melker Sahlan. Den 5 Juni 1889 afled kollegan i latin H. Rikberg.

Den 10 Mars 1888 utfärdades konstitutorial för på prof tillförordnade lärarne i gymnastik, kollegan G. E. Åkesson och i sång V. Allardt; den 26 Maj 1888 för äfvenledes på prof tillförordnade lärarinnan i tyska språket E. E. Kuhlman och den 14 Oktober 1889 för lärarinnan i franska språket fru Julia Maria Sofia Loenbom, som utnämmts till tjensten efter läraren, kollegan C. M. Lindforss afgang.

Rektor har fortfarande varit lektorn M. G. Hackzell.

Särskilda mindre anslag hafva för olika ändamål beviljats, bland hvilka äfven för grekisk-rysk religionsundervisning den 18 Oktober 1889 ett årligt anslag af 280 mark, att upptagas på läroverkets stat, så länge behovet deraf fortfar, med skyldighet för rektor att vid utgången af hvarje läsåår afgifva underrättelse, huru sagda undervisning meddelats, hvarom derefter Ecklesiastik Expeditionen borde erhålla meddelande.

I anledning af en från orten gjord ansökan att undervisningsspråket måtte förvandlas till uteslutande finskt, anbefalldes Öfverstyrelsen i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 1 December 1887, att vid afgifvande af förslag, enligt mom. IV af nådiga förordningen den 23 Augusti 1883, rörande det eller de äm-

nen, som borde å lyceernas högre klasser föredragas på det andra inhemska språket, yttra sig, huruvida icke enahanda anordning i afseende å undervisningsspråket kunde och borde å dessa klasser följas, som för lyceets lägre klasser vore gällande, samt inkomma med förslag till de åtgärder, som af en dylik anordnings genomförande kunde föranledas. Till åtlydnad häraf föreslog Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse af den 18 Maj 1888 att den å de fyra lägre klasserna använda tvåspråkiga undervisningen skulle fortsättas äfven å de högre klasserna i öfriga ämnen utom i svenska språket, allmän och Finlands historia, trigonometri och fysik, hvilka ämnen från och med sjette klassen skulle föredragas uteslutande på svenska samt i religion, kyrkohistoria och logik, hvilka å samma klasser, skulle meddelas uteslutande på finska. I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 24 Augusti 1888 fann Kejsrerliga Senaten, med godkännande i princip af det utaf Öfverstyrelsen framställda förslag, godt bestämma att, sedan allmän föreskrift angående de ämnen, hvilka böra å lyceernas högre klasser å det andra inhemska språket föredragas, den 12 Juli 1888 utfärdats (meddelad under den allmänna öfersigten) följande förordnande skulle, såvidt särskildt anginge tvåspråkiga lyceet i S:t Michel, från början af läsåret 1888—1889 tillsvicare tjena till efterrättelse:

I. Å femte klassen fortgår undervisningen på samma sätt som på de lägre klasserna, eller i samma ämne på såväl svenska som finska, dock att undervisningen i grekiska, hvilket ämne å denna klass vidtager, sker på finska med finska läroböcker.

II. Undervisningen i naturvetenskaper, som avslutas på sjette klassen, handhafves på denna klass, likasom på den föregående, med användande af såväl svenska som finska såsom undervisningsspråk.

III. Öfriga ämnen fördelas på sjette, sjunde och åttonde klasserna sålunda, att

a) undervisningstimmarne i svenska och finska jemnt fördelas på de båda språken, hvarvid svenskan undervisas på svenska och finskan på finska;

b) blott på svenska, med svenska läroböcker, undervisas allmän historia, logik, fysik och trigonometri;

c) blott på finska, med finska läroböcker, undervisas religion, kyrkohistoria, samt Finlands historia och grekiska;

d) på svenska och finska, med svenska såsom föredragningsspråk, undervisas ryska, tyska och franska språken; samt

e) på finska och svenska, med finska såsom föredragningsspråk, undervisas latin och matematik.

IV. Kommandot vid gymnastiköfningarna försiggår på finska.

Lyceet besöktes under de tre läsåren 1887—1890 af resp. 116, 112 och 116 elever.

Skolråd: Provincialläkaren H. G. Hällström (ordförande), borgmästaren G. F. Alopæus, medicinedoktorn J. A. Backman och vice härads höfdingen H. Lang.

Heinola.

Elementarskolan. Till kollegatjensten i matematik och naturkunnighet befullmäktigades den 7 December 1887 filosofiekandidaten Edvin Gottlieb Leonard Colliander. Den 14 December 1889 afled kollegan K. W. F. Boisman, hvarigenom såväl kollegatjensten i historia, geografi och finska som äfven gymnastiklärartjensten blefvo lediga. Kollegatjensterna i ryska och tyska språken samt i religion och finska hafva i brist på kompetente sökande handhafts af vikarier. Den 3 September 1890 erhöll sångläraren P. W. Hoffström afsked.

Efter rektorn, kollegan Boismans fränfalle förordnades af Kejsrerliga Senatens den 5 Februari 1890 kollegan K. O. Grönroos att vara rektor för läroverket.

I nådigt bref af den 5 Februari 1890 meddelades tillstånd att jemväl flickor finge i skolan såsom elever intagas, med skyldighet för dem att erlægga samma terminsavgifter, som äro fastställda för fruntimmersskolorna, af hvilka avgifter tjugumark för hvarje elev skola användas till bekostande af särskild tillsyn öfver de qvinliga eleverna. Att handhafva denna tillsyn jente gymnastikundervisningen för flickorna förordnades den 11 April 1890 Ida Johanna Studd.

Skolan besöktes under de tre läsåren af resp. 42, 52 och 44 elever.

Skolråd: Härads höfdingen A. E. Adler (ordförande), borgmästaren A. Grahn, medicinekandidaten M. Nykopp, handlanden E. A. Palmroth och herr C. F. Aminoff.

Nyslott.

Reallyceum. Vid utgången af läsåret 1887—1888 upphörde indragna realskolan helt och hållet och en femte klass tillkom vid det under uppsättning varande reallyceet, som vid utgången af läsåret 1890—1891, då en åttonde klass bildas, blir fullständigt. Den 15 Mars 1889 utfärdades fullnakt från den 1 derpå följande September för kollegan vid elementarskolan i Nikolaistad Emil Johannes Buddén å lektorsplatsen i naturalhistoria och geografi. Den från den 1 September 1888 inrättade kollegatjensten i ryska språket har besörjts genom vikarie, likasom de från den 1 September 1889 inrättade lektorstjensterna i tyska och franska språken samt i historia, geografi och finska, äfvensom läraretjensten i engelska språket. Undervisningen i religion och latin har bestridits af timlärare. Från läsåret 1890—1891 blir genom tillkomsten af två lektorstjenster, den ena i religion och svenska och den andra i matematik, fysik och kemi, lärarepersonalen fulltalig. Läraretjensten i gymnastik har under hela den ifrågavarande tiden stått ledig äfvensom sångläraretjensten.

Den 28 December 1889 erhöll kollegan J. W. Nohrström afsked.

Genom skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 9 Augusti 1888 underrättades Öfverstyrelsen, att för uppförande af eget hus för reallyceet i Nyslott

ur Finlands skolfond en summa af 177,165 mark i nåder beviljats samt att Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna anbefallts vidtaga åtgärder för byggnadens uppförande.

Läroverket besöktes läsåret 1887—1888 af 69 elever på fyra klasser, 1888—1889 af 79 på fem klasser och 1889—1890 af 97 på sex klasser.

Skolråd: Härads höfdingen H. F. Forss (ordförande), provincialläkaren K. W. Envald, kommunalrådet O. Hedlund och rådmannen J. Strömberg.

Kuopio.

Lyceum. Sedan lektorn E. Maunulin transporterats till en lektorstjänst vid finska lyceet i Åbo, utfärdades den 22 Februari 1889 fullmakt å lektorstjänsten i matematik och fysik för på prof tillförordnade lektorn vid finska lyceet i Wiborg E. J. Sourander; efter lektorn A. O. Forsmans vunna transport till svenska lyceet i Uleåborg, erhöll kollegan O. J. Cantell den 7 Maj 1889 fullmakt å lektorstjänsten i latin; den 1 Oktober 1887 afled lektorn A. Helander och den 7 Maj 1889 förordnades filosofielicentiaten Karl Onni Gerhard Hannikainen att under två profår bestrida lektorstjänsten i historia, geografi och finska samt (eventuellt) svenska. Lektorn L. M. Runeberg, hvars tjänst ända sedan läroverkets ombildning till lyceum, bibehållits såsom öfverkomplett, erhöll afsked den 2 Oktober 1888, och har tjänsten icke vidare besatts, utan besörjes undervisningen i naturalhistoria af kollegan i geografi och historia.

Sedan kollegan K. P. Gustafsson afgått till svenska lyceet i Wiborg, förordnades den 26 Mars 1889 Johannes Friman att under två profår bestrida kollegatjänsten i ryska pråket; den 9 September 1889 befullmäktigades filosofiemagistern Petter August Sahlstén till kollegatjänsten i latin efter lektorn Cantell. Den 16 Juni 1890 erhöll kollegan i matematik K. A. Therman afsked.

Den 10 Januari 1888 erhöll sångläraren J. R. Enckell afsked, hvarefter kapellmästaren Elias Kahra förordnats att under två profår bestrida läraretjänsten i sång.

Rektor har fortfarande varit lektorn J. Schwartzberg.

De under föregående år bestående parallelafdelningarna till lyceets första och andra klasser bibehöllos under läsåren 1887—1888 och 1888—1889; för det förra läsåret hade till deras upprätthållande beviljats 6,160 mark samt dessutom särskildt för sång- och gymnastikundervisningen 980 mark, och för det senare beviljades den 12 Juli 1888 ett extra anslag af 8,400 mark. Under läsåret 1887—1888 var äfven, enligt den 6 Oktober 1887 meddeladt tillstånd, tredje klassen tudelad vid undervisningen i matematik äfvensom under 4 latintimmar. Läsåret 1889—1890 bibehölls parallelafdelning endast å andra klassen, och med afseende

derå att densamma ansågs kunna sammanfalla med möjligen uppstående reallinie, beviljades för ändamålet den 2 Maj 1889 ett extra anslag af 3,360 mark.

För öfrigt hafva särskilda tillfälliga anslag beviljats, såsom för ny gymnastikapparelj, ny inredning af bibliotekslokalen, för reparation och uppsatsning af skolmöblerna, m. m. Från den 1 September 1888 höjdes ved- och ljusanslaget från 900 till 1,400 mark.

Lyceet besöktes under de tre läsåren 1887—1890 af resp. 288, 234 och 202 elever.

Skolråd: Biskopen G. Johansson (ordförande), häradshöfdingen E. Andersin, borgmästaren F. O. Möller, domkapitelssekreteraren A. Herckman och kassören J. Niskanen.

Realskolan. Läroverket upphörde helt och hållet med läsåret 1887—1888 och från och med samma läseår öfverfördes de ordinarie kollegerna till finska fruntimmersskolan på sätt i föregående treårsberättelse finnes angifvet. I Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 20 April 1888 förordnades att realskolans undervisningsmateriel skulle fördelas mellan lyceet och finska fruntimmersskolan på orten samt den öfriga egendomen, så vidt den staten tillhörde, försäljas på auktion och behållningen inlevereras till landets skolfond.

Läsåret 1887—1888 utgjorde elevernas antal på den återstående fjerde klassen 12.

Fruntimmersskolan med svenskt undervisningsspråk. Den 14 Augusti 1888 utfärdades fullmakt för på prof tillförordnade lärarinnan i franska språket A. A. Nygren. Den 10 Januari 1888 beviljades sångläraren J. R. Enckell afsked och från den 1 September samma år afgick lärarinnan i tyska och svenska språken A. M. Enehjelm till lärarinnetjenst vid svenska fruntimmersskolan i Uleåborg.

I skrivelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 12 Juli 1888 förordnades att vid följande läsårs början en första klass endast i det fall skulle vid skolan uppsättas, att minst 6 elever blifvit till intagnig godkända. Någon första klass kom icke till stånd, och under läsåret 1888—1889 voro endast de två högsta klasserna i verksamhet. I nådigt bref af den 29 Maj 1889 förordnades att skolan med utgången af läsåret 1889—1890 skulle fullständigt indragas. I följd häraf förflyttades från början af nämnda läseår föreståndarinnan A. af Enehjelm till föreståndarinneplatsen vid svenska fruntimmersskolan i Wiborg, hvarom under denna skola finnes närmare meddeladt, och befattningen sköttes till läsårets slut af lärarinnan Nygren, som derefter äfvenledes öfverflyttades till nämnda skola såsom lärarinna i franska språket. På indragningsstat uppfördes, jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrivelse den 9 Oktober 1889, kollegerne K. A. Aschan och A. E. Frosterus samt lärarinnan L. Örn, hvarjente förordnades att skolans arkiv

och bibliotek skulle till finska fruntimmersskolan å orten öfverlemnas, dess inventarier och möbler fördelas mellan nästnämnda anstalt och döfstumskolan derstädes samt dess penningemedel till Kuopio läns ränteri inlevereras för att i landets skolfond ingå.

Skolans kronan tillhöriga lokal uppläts från början af läsåret 1889—1890 åt den på orten befintliga döfstumskolan och särskild lokal uppyrdes för den återstående fruntimmersskoleklassen.

Elevantalet utgjorde under de tre läsåren resp. 10, 6 och 4.

Skolråd: Rektorn J. Schwartzberg (ordförande), kollegan J. M. Salenius, tullförvaltaren V. Borg, fruarna E. Stenius och L. Herckman.

Fruntimmersskolan med finskt undervisningsspråk. Den 7 December 1887 befullmäktigades Elin Elisabeth Ettinger till lärarinna i tyska språket, den 10 December 1887 Gertrud Helander till lärarinna i franska språket och den 17 April 1888 Fanny Wilhelmina Stenroth till lärarinna i tyska, franska och handarbete.

Den 14 Januari 1888 utfärdades konstitutorial å lärarinnetjensten i kalligrafi och teckning för Helena Alvina Westling och den 11 derpå följande Februari för Ida Augusta Törnqvist å lärarinnetjensten i gymnastik.

Några mindre extra anslag hafva för särskilda ändamål beviljats.

Elevernas antal uppgick under de tre läsåren 1887—1890 till resp. 113. 89 och 89.

Skolråd: detsamma som för föregående skola.

Joensuu.

Elementarskolan (Lyceum). Sedan jemlikt nådigt bref af den 21 Januari 1887 i nåder tillåtits att fyraklassiga elementarskolan i Joensuu finge under särskilda i sagda skrifvelse utfästa vilkor, hvilka finnas angifna i föregående treårsberättelse, från ingången af höstterminen 1889 utvidgas med en fente klass och hvarje påföljande år åter med en högre klass, intill dess läroinrättningen utbildats till ett åttaklassigt klassiskt lyceum, förordnade Kejsrerliga Senaten i bref till Öfverstyrelsen den 8 Maj 1889 att berörda utvidgning skulle sättas i verket från den 1 September 1889. Från denna tidpunkt tillkom förty en lektorstjenst i grekiska och latin, hvarå fullmakt utfärdades den 3 Januari 1890 för filosofielicentiaten Knut Leopold Cannelin.

Nödiga medel till bekostande af möbler, inventarier m. m. för den nya 5:te klassen hafva beviljats, hvarjemte tillstånd meddelats att elementarskolans rektor D. A. Walle finge handhafva rektorsvården under lyceets uppsättning utan att prorektor under denna tid tillförordnades.

Skolan har under de ifrågavarande tre läsåren besökts af resp. 120, 111 och 124 elever.

Skolråd: Krigskommissarien A. Schroeder, forstmästaren O. Neovius, handlandene F. Neppenström och A. Uimonen.

Nikolaistad.

Lyceum. Den 4 April 1888 utfärdades fullmakt å lektorstjensten i historia, geografi och svenska språket för filosofiedoktorn Henrik Emanuel Aspelin. Sedan kollegan i historia, geografi och svenska H. J. Withander den 30 April 1889 erhållit afsked, befullmäktigades den 30 Oktober 1889 filosofiekandidaten Albert Theodor Böök från den 1 September 1890 till kollega i historia, geografi och naturhistoria, med skyldighet att i stället för sistnämnda ämne tillsvidare undervisa i svenska språket.

Rektor har fortfarande varit lektorn E. Almberg.

Några mindre anslag hafva vid särskilda tillfällen för olika ändamål beviljats.

I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 12 Juni 1890 underrättades Öfverstyrelsen att Kejsrerliga Senaten gillat och fastställt ritningar till förändringar i och påbyggnad af en tredje våning till lyceets hus jemte dertill hörande, å 65,000 mark sig slutande kostnadsförslag samt anbefallt Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna att låta under tillsyn af någon arkitekt utföra nämnda arbete, som borde verkställas på sådant sätt, att något hinder för läroverkets verksamhet under läseterminerna icke uppstode.

På derom af stadsfullmäktige i Nikolaistad gjord underdånig ansökning och efter utverkadt nådigt tillstånd bestämde Kejsrerliga Senaten i resolution af den 5 Februari 1890 att en reallinie vid lyceets fyra högsta klasser enligt den af stadsfullmäktige föreslagna lektionsplan skulle för tio år anordnas under vilkor att staden i mån af behof ej mindre till läroverkets rektor utbetalade de för undervisningen å reallinien under 43 timmar i veckan erforderliga medel, efter beräkning af 140 mark för veckotimme om året, med högst 6,020 mark, än äfven till lyceets förfogande i dess närhet ställde för reallinien erforderliga klassrum. Derjemte förordnade Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af samma dag att emellertid ledigblifvande läraretjenster i latin och grekiska vid läroverket tillsvidare och intill dess derom annorlunda förordnades, icke skulle ordinariter besättas, utan skötas af vikarier mot åtnjutande af samtliga aflöningsförmåner såsom arvoden och med rättighet för vikarieerne, derest de fullgjort för tjensten föreskrifna kompetensvilkor, att i fråga om tilläggsarvoden tillgodoräkna sig den tid de sålunda tjenstgjorde, äfvensom att skolstatens pensionskassa skulle komma i åtnjutande af lönbesparing vid ledigblifvande tjenst endast under ett års tid och först då, när fråga möjligen uppstode om dess besättande ordinariter.

Lyceet besöktes under ifrågavarande tre läseår af resp. 217, 208 och 205 elever.

Skolråd: Stadsläkaren C. A. Strengell (ordförande), hofrättssekreteraren C. Carp, vice advokatfiskalen J. A. Rehnström, vice konsuln V. Schauman och hofrättsassessorn J. Stenbäck.

Realskolan. Vid utgången af läseåret 1887—1888 upphörde läroverket helt och hållet med sin verksamhet. Jemlikt Ecklesiastik Expeditionens skrifvelse den 14 Juni 1888 fördelades skolans undervisningsmateriel och bibliotek, på af skolrådet och rektor föreslaget sätt, mellan elementarskolan, lyceet, fruntimmerskolan och industriskolan på orten, arkivet öfverlemnades till lyceet och den öfriga egendomen, såvidt den staten tillhörde, försåldes och behållningen jemte den som vid läseårets slut i skolkassan förefunnits, utgörande omkring 3,900 mark, inlevererades till landets skolfond; af de tvenne återstående kollegerne öfverfördes C. V. Cajander till elementarskolan med undervisningsskyldighet i finska och latin, och F. A. O. Lundenius uppfördes tillvidare på indragningsstat, men öfvertog sedermera från den 1 September 1889 en kollegatjänst vid reallyceet i Åbo. Rektorsvården handhades till skolans upphörande af förre kollegan derstädes E. E. Ingman.

På den under läseåret 1887—1888 återstående klassen utgjorde elevernas antal 6.

Elementarskolan. Från början af läseåret 1887—1888 var skolan genom tillkomsten af en fjärde klass fullständigt organiserad. Den 29 Juni 1888 utfärdades fullmakt å en kollegatjänst i finska och latin för kollegan vid indragna realskolan C. V. Cajander. Från den 1 September 1889 afgick kollegan E. J. Buddén till en lektorstjänst vid reallyceet i Nyslott, och den 3 December 1889 befullmäktigades till kollegatjänsten i matematik och naturalhistoria på prof tillförordnade gymnastikläraren vid finska lyceet i Åbo Alf Einar Engelbrekt Rancken, som äfven den 3 December 1889 erhöll konstitutorial å gymnastikläraretjänsten vid skolan. Kollegatjänsten i ryska och tyska språken har icke kunnat ornariter besättas.

Den 11 Maj 1888 förordnades af Kejsrerliga Senaten kollegan E. E. Levón till rektor.

Elevantalet uppgick under de tre läseåren till resp. 79, 84 och 79.

Skolråd: Lektorn Hj. Hjelt (ordförande), ingenjören H. E. Gummerus, handlanden V. Mannelin, bataljonsläkaren E. Pfaler och fabriksföreståndaren A. Sandman.

Fruntimmersskolan. Den 4 Maj 1888 beviljades föreståndarinnan A. Westerstråhle afsked och till föreståndarinneplatsen befullmäktigades den 25 September samma år lärarinnan vid skolan A. Krok. Till kollegatjänsten i religion, historia och geografi befullmäktigades den 7 Augusti 1889 filosofiemagistern Knut August Sääf.

Den 20 April 1889 utfärdades fullmakt för Ebba Emilia Akola å lärarinnetjensten i franska och tyska språken, och den 9 Februari 1889 konstitutorial för Elin Maria Langhoff å lärarinnetjensten i gymnastik, sedan lärarinnan I. Rancken den 10 Augusti beviljats afsked; efter det förre kollegan A. F. Roos den 14 Januari 1890 beviljats afsked från sångläraretjensten, konstituerades till densamma den 13 Maj 1890 Anna Maria Emilia Roos.

Den 21 Februari 1890 förhöjdes anslaget för grekisk-rysk religionsundervisning från 200 till 280 mark om året; den 26 Juli samma år beviljades ett extra anslag af 981 mark 50 penni till inköp af särskilda inventarier. I anseende till den hyrda lokalens otillräcklighet uppläts från den 1 September 1889 föreståndarinnans lokal för skolan och åt föreståndarinnan beviljades hyresmedel.

Elevantalet uppgick under de tre läseåren 1887—1890 till resp. 114, 111 och 112.

Skolråd: f. d. Lektorn doktor J. O. I. Rancken (ordförande), lasarettsläkaren doktor L. Runeberg, ingenjören F. M. von Willebrand, fruarna S. Hallsten och G. Runeberg.

Kristinestad.

Elementarskolan. Förändringar hafva icke inträffat i den ordinarie lärarepersonalen. Den ena kollegatjensten och gymnastikläraretjensten hafva fortsättningsvis handhafs af vikarier. Rektor har fortfarande varit kollegan Holmberg. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af kommunen finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Elevantalet har under de tre läseåren uppgått till resp. 19, 15 och 19.

Skolråd: Borgmästaren K. J. Lund, handlanden E. A. Tötterman, stadsläkaren J. Lybeck och apotekaren K. A. Dahlin.

Jakobstad.

Elementarskolan. Till rektor förordnades af Öfverstyrelsen den 29 Maj 1890 t. f. rektorn, kollegan J. O. Nordman. Den 2 April 1889 konstituerades till sångläraretjensten folkskolläraren Leander Kronqvist, som äfven handhaft lediga gymnastikläraretjensten. Angående väckt fråga om skolans öfvertagande af staden finnes meddeladt under den allmänna öfversigten.

Elevantalet har utgjort resp. 15, 11 och 12.

Skolråd: Kontraktsposten V. L. Helander (ordförande), stadsläkaren G. Borg och kommerserådet O. A. Malm.

Gamlakarleby.

Elementarskolan. Den 10 Februari 1888 erhöi kollegan F. A. Canth afsked och från den 1 September 1888 afgick kollegan N. F. Spolander till en

kollegatjenst vid fruntimmersskolan i Jvässkylä. Den 7 December 1889 utfärdades fullmakt för filosofiekandidaten Johan Fredrik Sandelin å en kollegatjenst i religion, historia och geografi, hvaremot kollegatjensten i svenska och finska språken icke kunnat ordinariter besättas. Den 4 Juni 1889 förordnades lärarekandidaten Matts William Högbacca att under två profår bestrida kollegatjensten i ryska och tyska språken. Rektor har fortfarande varit kollegan Ebeling.

Den 7 Februari 1890 beviljades för grekisk-rysk religionsundervisning ett anslag af 280 mark om året att tillsvidare och så länge behovet deraf fortföre upptagas i läroverkets stat, med skyldighet för rektor att vid utgången af hvarje läseår till Öfverstyrelsen afgifva underrättelse, huru sagda undervisning meddelats, hvarom derefter Ecklesiastik Expeditionen borde erhålla meddelande.

Skolan besöktes under de tre läseåren af resp. 54, 47 och 47 elever.

Skolråd: v. Pastorn J. R. Forsman (ordförande), tullförvaltaren A. E. Brander, rådmannen C. Donner och borgmästaren Ch. Nylander.

Jvässkylä.

Lyceum. Från den 1 Januari 1890 afgick kollegan A. A. Jansson till finska lyceet i Åbo, hvarefter kollegatjensten i matematik och naturalhistoria ännu icke hunnit ordinariter besättas. Sedan filosofiekandidaten K. V. Hellberg den 10 Januari 1888 ånyo konstituerats till gymnastikläraretjensten och derifrån på begäran erhållit afsked den 8 Februari 1889, utfärdades konstitutorial å tjensten den 17 Juli 1889 för studeranden Gust. Albert Stoores.

Den 28 Januari 1888 beviljades 340 mark till anskaffande af nödig gymnastikredskap.

Lyceet besöktes under de tre ifrågavarande läseåren af resp. 228, 197 och 175 elever.

Skolråd: Provincialläkaren doktor V. S. Schildt, öfverförstmästaren A. V. v. Zwegberg, stadsläkaren H. E. Nilsson och stadspredikanten G. O. Schöneman.

Fruntimmersskolan. Den 10 December 1887 utfärdades fullmakt å föreståndarinnetjensten för Ida Mathilda Granath, den 7 December 1887 å kollegatjensten i matematik och fysik för biträdande kollegan vid lyceet i Åbo Frans Eliel Hildén, å kollegatjensten i historia, geografi och finska för filosofiekandidaten Klas Benjamin Wenell samt å lärarinnetjensten i tyska språket för Maria Gejtel. Den 5 Oktober 1888 förordnades Eva Wilhelmina Stråhlman att under två profår bestrida lärarinnetjensten i tyska och handarbeten.

Till lärarinna i kalligrafi och teckning konstituerades den 13 December 1887 Fredrika Nathalia Granath, till lärarinna i sång den 10 April 1888 Anna

Länkelä och till lärarinna i gymnastik den 7 Mars 1890 på prof tillförordnade Fanny Stenroth.

Då i den af stadsfullmäktige i Jyväskylä genom gåfvobref af den 16 Juni 1886 för skolan upplåtna och skänkta lokal reparationer, ändringar och tillbyggnader befunnos nödiga, hafva dessa genom Byggnadsstyrelsens försorg verkställt, för hvilket ändamål en summa af 38,100 mark var anslagen. Den 19 Juni 1890 beviljades 1,400 mark till inköp af piano och fysikalisk undervisningsmateriel.

Skolan besöktes under de tre läsåren 1887—1890 af resp. 69, 73 och 73 elever.

Skolråd: detsamma som för lyceet.

Uleåborg.

Lyceum med svenskt undervisningsspråk. Den 24 Juli 1888 befullmäktigades lektorn vid lyceet i Kuopio A. O. Forsman till lektor i latin, och sedan lektorn M. Rosendal från den 1 September 1888 öfvergätt till finska lyceet på orten, utfärdades den 12 Januari 1889 fullmakt å lektorstjensten i religion, logik och svenska för kollegan vid ortens finska fruntimmersskola J. A. Maunu. Den 18 Januari 1890 afled lektorn i matematik och fysik P. G. Hällfors.

Från den 1 September 1890 afgick till finska lyceet gymnastikläraren K. Määttä.

Rektor har fortfarande lektor G. Marelius varit. Den 21 Mars 1890 förordnades af Öfverstyrelsen lektorn G. R. Törngren till prorektor.

I anledning af stadsfullmäktiges i Uleåborg gjorda underdåniga anhållan, meddelades i nådig resolution den 19 December 1888 tillstånd att en reallinie, enligt den af stadsfullmäktige i Uleåborg föreslagna lektionsplan, finge för tio år anordnas vid lyceets fyra högsta klasser under 41 undervisningstimmar i veckan, mot vilkor att staden i mån af behof till läroverkets rektor utbetalar de för sagda timmar erforderliga medel efter beräkning af 140 mark för veckotimme om året med högst 5,740 mark. Denna reallinie trädde i verksamhet den 1 September 1889, sedan nödiga lärarekrafter genom Öfverstyrelsens försorg anskaffats.

I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 5 Februari 1890, angående anordnandet af en reallinie vid lyceet i Nikolaistad, förordnade Kejsrerliga Senaten, att ledigblifvande läraretjenster i latin och grekiska tillsvidare och intill dess derom annorlunda förordnades, icke skulle ordinariter besättas, utan skötas af vikarier på enahanda vilkor som de, hvilka för likartadt fall finnas anförda under lyceet i Nikolaistad.

Angående läroverkets lokal finnes meddeladt under finska lyceet.

Elevernas antal utgjorde under de tre läsåren resp. 95, 95 och 98.

Skolråd: Justitieborgmästaren J. L. Pentzin (ordförande), provincialläkaren K. G. Fogelholm, bankokommissarien J. Wirtsén, kapellanen I. A. Björklund och kommerserådet J. S. Hedman.

Lyceum med finskt undervisningsspråk. Läroverket har utvidgats med en klass för hvarje läseår, så att detsamma blef fullständigt vid utgången af läseåret 1889—1890, då en åttonde klass tillkom. I följd häraf är lärarepersonalen numera fulltalig. Den 14 Juli 1888 utfärdades fullmakt å lektorstjensten i religion, logik och svenska för lektorn vid svenska lyceet Magnus Rosendal, den 7 December 1889 å lektorstjensten i grekiska och latin för filosofiedoktorn Erik Johan Tammelin, den 11 Mars 1890 å lektorstjensten i matematik och fysik för filosofielicentiaten Petter August Heinricius och den 13 Maj 1890 å lektorstjensten i historia, geografi och finska för filosofiemagistern Alexander Werner Theodor Malin. Lektorstjensten i latin skötes under läseåret 1890—1891 af vikarie.

Den 4 Maj 1888 förordnades filosofiekandidaten A. A. Karsten att under två profår bestrida kollegatjensten i svenska språket; kollegatjensten i geografi och naturalhistoria, hvilken blifvit ledig efter kollegan K. W. Dahlström, som den 30 Maj 1890 erhöll afsked, samt den i ryska språket äro ännu icke ordinariter besatta.

Till sångläraretjensten konstituerades den 15 Maj 1888 Olga Maria Slottsberg, till gymnastikläraretjensten den 10 Maj 1890 läraren vid svenska lyceet K. Määttä, till tyska språkläraretjensten den 5 Juli 1890 språkläraren Otto Emil Grönström och till franska språkläraretjensten den 8 Juli 1890 Nanny Maria Lilius. Läraretjensten i teckning har ej varit ordinariter besatt.

Den 14 September 1888 förordnades lektorn Rosendal af Öfverstyrelsen till prorektor och, efter t. f. rektorn Dahlströms afgang, af Kejsrerliga Senaten den 20 Juli 1890 till rektor. Derefter har Öfverstyrelsen den 8 Augusti 1890 till prorektor förordnat kollegan S. A. Westerlund.

Nödiga medel till anskaffande af möbler och inventarier hafva för enhvar af de nybildade klasserna utanordnats äfvensom för undervisning å 2:dra klassens reallinie läseåret 1888—1889.

I skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen af den 29 Maj 1890 meddelades Öfverstyrelsen, att Kejsrerliga Senaten funnit godt bestämma, att de begge lyceerna i Uleåborg omedelbart skulle byta lokaler sålunda, att det talrikare besökta finska lyceet förflyttades till den äldre skolgården, som dittills begagnats af det svenska lyceet, hvilket deremot skulle erhålla sin lokal i den statsverket tillhöriga f. d. Svendelinska gården, börande likväl det äldre skolhusets gymnastiklokal tillsvidare upplåtas till gemensamt begagnande för begge läroverken.

Elevantalet utgjorde 1887—1888 å fem klasser 131, 1888—1889 å sex klasser 159, 1889—1890 å sju klasser 186.

Skolråd: detsamma som för svenska lyceet.

Fruentimmersskolan med svenskt undervisningsspråk. Den 1 Maj 1888 beviljades kollegan A. E. Snellman afsked, hvarefter till kollegatjensten i religion och finska språket den 7 December 1889 befullmäktigades filosofiexamensmagistern Edvin Gustaf Snellman.

Sedan lärarinnan S. E. Granstedt den 16 December 1887 erhållit afsked, befullmäktigades den 26 Maj 1888 lärarinnan vid svenska fruentimmersskolan i Kuopio A. M. af Enehjelm till lärarinnetjensten i tyska språket, och sedan lärarinnan E. Nylander den 11 Juni 1889 beviljats afsked, förordnades den 22 Oktober 1889 Hedvig Emilia Stenberg att under två profår bestrida lärarinnetjensten i franska och handarbeten.

Några mindre anslag hafva för olika ändamål beviljats, såsom för planering och trädplanteringar å skolans gårdsplan, för auskaffande af behöflig naturalhistorisk och fysikalisk undervisningsmateriel m. m.

Skolan besöktes under de tre ifrågavarande läsåren af resp. 90, 102 och 98 elever.

Skolråd: Politieborgmästaren A. Hasselblatt, landskamreraren J. G. Hortling, stadsläkaren P. A. Bäckvall samt fruarna R. Snellman och J. Elfving.

Fruentimmersskolan med finskt undervisningsspråk. Vid ingången af läsåret 1887—1888 var endast föreståndarinneplatsen ordinarie besatt. Kollega- och lärarinnetjensterna vid skolan hafva efterhand besatts på följande sätt:

Till kollegatjensten i historia, geografi och finska språket befullmäktigades den 7 December 1887 kollegan vid förra realskolan å orten O. V. W. Hohenthal och till kollegatjensten i matematik och fysik filosofiexamensmagistern Santeri Dahlström, samt till kollegatjensten i religion och svenska språket den 4 December 1888 filosofiexamensmagistern Johan Abraham Maunu, som från den 1 September 1889 afgick till en lektorstjänst vid svenska lyceet å orten. Sistnämnda kollegatjänst är vid ingången af läsåret 1890—1891 ännu icke försedd med ordinarie innehafvare.

Den 19 November 1887 utfärdades fullmakt å en lärarinnetjänst i geografi, historisk läsning och franska för Naima Lundström, den 7 December 1887 å lärarinnetjensten i tyska språket för Stella Alfthan och den 4 April 1888 å lärarinnetjensten i franska språket för Aina Sundborg.

Den 13 December 1887 konstituerades Charlotta Elisabeth Lundström till lärarinna i teckning och kalligrafi, och den 3 Oktober 1890 på prof tillförordnade sångläraren Karl August Bäckman och gymnastiklärarinnan Ellen Emilia Wahlberg till sina resp. tjänster.

Särskilda tillfälliga anslag hafva för olika ändamål beviljats, deribland den 12 Juni 1890 inalles 2,671 mark för inköp af undervisningsmateriel i naturalhistoria, ett pianino m. m.

Skolan besöktes under läsåren 1887—1890 af resp. 78, 73 och 79 elever.

Skolråd detsamma som för svenska fruentimmersskolan.

Brahestad.

Elementarskolan. Den 5 Oktober 1888 konstituerades kollegan G. A. Wangel till lärare i sång och den 19 April 1890 till lärare i gymnastik. Sedan förre biträdande kollegan A. L. Beyrath afgått till en kollegatjänst vid elementarskolan i Sordavala, förordnades den 12 Oktober 1888 filosofiemagistern Johan Wilhelm Juvelius att vara biträdande kollega med undervisningsskyldighet i latin, historia och geografi. Till rektor förordnades af Öfverstyrelsen den 29 Maj 1890 t. f. rektorn, kollegan H. A. Ingman.

Den 13 Februari 1889 biföll Kejsrerliga Senaten, att sedan pensionskassan åtnjutit ett års besparing vid läraretjänsterna i ryska och tyska språken vid elementarskolorna i Brahestad och Kajana, arvodena vid dessa tjänster derefter finge oafkortadt tillfalla deras innehafvare, ehuru dessa, på grund af tjänsternas provisoriska beskaffenhet, ej kunde med konstitutorial å dem förSES.

Elevantalet utgjorde under de tre läseåren resp. 29, 31 och 38.

Skolråd: Borgmästaren A. Luoma (ordförande), stadsläkaren F. E. Wasz och handlanden K. Almgren.

Kajana.

Elementarskolan. Den 19 Februari 1889 förordnades filosofiemagistern Robert Wilhelm Lindgrén att under två profår bestrida kollegatjänsten i latin, geografi och historia. Till biträdande kollega med undervisningsskyldighet i finska och svenska språken förordnades den 18 Oktober 1889 filosofiekandidaten Filip Leonard Petander.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Ticcander.

Den 28 Januari 1888 fastställdes ett med rådmannen A. Rimpiläinen uppgjortt kontrakt om uppförande af en skolbyggnad enligt godkänd planteckning jemte nödiga uthus mot vilkor att lägenheterna upphyrdes på tio år för en årlig hyra af 1,800 mark och halfva hyresbeloppet för nämnda tid förskottsvid utbetalades såsom byggnadslån, hvarå skulle erläggas 4 % till den 1 September 1889, då byggnaden borde vara färdig. I följd häraf har läroverket erhållit ett rymligt och ändamålsenligt skolhus.

Den 18 Januari 1889 beviljades 280 mark årligen för grekisk-rysk religionsundervisning att utgå tillsvidare och så länge behovet deraf fortfore, och bestämdes tillika att högst 5 mark skulle för hvarje lektionstimme af rektor utbetalas med skyldighet att vid utgången af hvarje läseår till Öfverstyrelsen insända jemte redovisning jemväl uppgift under hvilka dagar och timmar under året nämnda religionsundervisning meddelats, hvilken uppgift borde till Ecklesiastik Expeditionen insändas.

Angående lönebesparing vid lärarebefattningarna i ryska och tyska språken finnes meddeladt under föregående skola.

Anslag om inalles 722 mark hafva beviljats för anskaffande af en del nya möbler och inventarier.

Skolan har under de tre läseåren besökts af resp. 35, 35 och 27 elever.

Skolråd: Provincialläkaren K. E. Inberg (ordförande), forstmästaren F. Gebhard, handlandene C. G. Bergh och A. Rimpiläinen samt garfvaren A. Tervo.

Torneå.

Elementarskolan. Den 10 December 1887 utfärdades fullmakt för filosofiemagistern Juho Mansikka å kollegatjensten i geografi, historia och latin; den 16 Oktober 1888 konstituerades på prof tillförordnade ryske språkläraren V. E. Tame-lander och den 30 Oktober 1889 sångläraren Axel Westerlund till sina resp. tjänster.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan J. U. Nordberg.

Extra anslag hafva beviljats för anskaffande af en del nya möbler äfvensom zoologisk läromateriel.

I nådigt bref den 5 Februari 1890 förordnades att treklassiga elementarskolan i Torneå skulle utvidgas till fyraklassig, hvarjemte i nåder tillstånd meddelades att jemväl flickor finge såsom elever intagas i skolan, med skyldighet för dem att erlægga samma terminsavgifter, som äro fastställda för fruntimmersskolorna, af hvilka avgifter tjugu mark för hvarje elev finge användas till bekostande af särskild tillsyn öfver de qvinliga eleverna. Att handhafva denna tillsyn och tillsvidare undervisningen i kalligrafi och teckning förordnades den 15 September 1890 fru E. Nordberg.

I Kejslerliga Senatens bref den 5 Februari 1890 föreskrefs att undervisningen i latin vid läroanstalten fortfarande skulle bekostas af Baeckska donationsfonden.

Skolan har under de tre läseåren besökts af resp. 37, 45 och 49 elever.

Skolråd: Apotekaren F. G. Berg (ordförande), häradshöfdingen K. J. Boström, rådmannen G. A. Govenius, fabrikören J. Åström och provincialläkaren G. Appelberg.

III. Privata skolor.

Helsingfors.

Den 4 Maj 1888 erhöill skolföreståndarinnan J. M. Sahlberg tillstånd att, med bibehållande af det för hennes privata *fruntimmersskola* beviljade statsunderstöd, såsom undervisningsspråk vid skolan successivt införa finska i stället för svenska språket. Den 4 December samma år biföll Öfverstyrelsen till en af frö-

ken *I. L. Bergroth* gjord ansökning att från år 1889 få öfvertaga den åt sökanden öfverlätna skolan jemte det för dess upprätthållande förunnade statsbidraget. Den 2 Maj 1890 öfverflyttades nämnda tillstånd under enahanda vilkor på fröken *V. Laurell*. Elevantalet 1887—1890: 102, 102, 91.

Den 4 Maj 1888 befriades i nåder skolföreståndarinnan *H. Tavaststjerna* från skyldigheten att för åtnjutande af derförinnan beviljad understöd i sin privata *svenska fruntimmersskola* bereda kostnadsfri undervisning åt minst tolf medellösa elever. I nådig resolution den 9 Oktober 1889 tillades skolan fortfarande understöd ur allmänna medel med 9,000 mark om året att utgå i fem års tid från den 1 September 1889 och med vilkor att undervisning i det andra inhemska språket obligatoriskt meddelas samtliga elever. Elevantal 1887—1890: 145, 159 och 167.

Den 17 Maj 1888 erhöilo öfverläraren *V. Heikel*, kollegiassessorn *U. Kurtén*, privatlärarinnan *H. Alfthan* och filosofiemagistern *A. Lönnbeck* tillstånd att i Helsingfors stad inrätta ett läroverk för gossar och flickor med svenskt undervisningsspråk, benämndt *Nya svenska samskolan*, i hvilken läroanstalt, som komme att förestås af en föreståndare i samråd med en föreståndarinna och från början af läsåret 1888—1889 öppnas med åtminstone de tre lägsta klasserna för att derefter småningom utvidgas till nioklassigt läroverk, undervisning skulle meddelas i vanliga skolämnen och slöjd samt helsolära. Den 16 Oktober 1889 förklarades, på gjord underdånig ansökning, läroverket berättigadt att till Alexanders-Universitetet dimittera sina elever, så vidt desamma äro eller varda till inträde vid Universitetet berättigade. Elevantal 1888—1889: 25 gossar och 28 flickor; 1889—1890: 43 gossar och 51 flickor.

Den 19 December 1888 förunnades i nåder åt skolföreståndarinnan *Ch. A. Pipping* för upprätthållande af de fyra lägre klasserna vid det af henne med vederbörligt tillstånd från början af höstterminen 1885 i Helsingfors stad inrättade privata *lyceum för gossar och flickor* med svenskt undervisningsspråk ett understöd ur allmänna medel af inalles 6,000 mark om året att utgå i fem år, räknadt från den 1 September 1888. Elevantalet 1887—1888 36 gossar och 52 flickor; 1888—1889: 54 g. och 66 fl.; 1889—1890: 73 g. och 87 fl.

Den 20 Mars 1889 tillerkändes, på derom af direktionen gjord underdånig ansökning, *Nya svenska läroverket* enahanda rätt att till Alexanders-Universitetet dimittera elever, som tillkommer landets fullständiga lyceer. Elevantalet 1887—1890: 212, 249 och 270.

Den 30 Mars 1889 beviljades föreståndarinnan för privata nya svenska samskolan i Helsingfors *H. Alfthan* tillstånd att derstädes inrätta en förberedande tvåklassig *svensk småskola* för barn från sex till nio års ålder.

Den 24 Maj 1889 tillätos ingenjören *R. Huber* med flere Helsingfors stadsboer att i denna stad inrätta och underhålla ett fullständigt läroverk med svenskt

undervisningspråk för flickor, afsedt att öppnas den 1 September 1889 med två, eventuelt tre klasser, och att sedermera årligen utvidgas med en ny, till dess anstalten uppnått sin slutliga organisation med åtta egentliga skolklasser och en nionde kompletteringsklass för dem, som önskade förberedas till studentexamen eller för dimission till högre fackläroverk.

Den 14 Juni 1889 meddelades tillstånd för finskspråkiga samskolans föreståndarinna L. Hagman, slöjdlärarinnan V. Hjelt och folkskollärarinnan E. Enroth att i Helsingfors stad från den 1 September 1889 inrätta en tvåklassig *finskspråkig förberedande skola*, hvilken skulle meddela barn, som fyllt det sjunde året sådana elementarkunskaper, som fordras för inträde till samskolor och fruntimmersskolor, äfvensom att framdeles utvidga skolan med en högre klass för förberedelse till lyceer och ytterligare med en ettårig barntädgård för barn af sex års ålder.

Den 19 Juni 1889 förunnades i nåder, på derom gjord framställning, åt direktionen för den under benämning *Helsingfors läroverk för gossar och flickor* i sagda stad inrättade privata skola, för upprätthållande af läroverkets II—V klasser, ett understöd ur allmänna medel af inalles 6,000 mark om året, att utgå i fem års tid, räknadt från den 1 September 1888. Den 9 Oktober 1889 förklarades, på derom gjord underdånig ansökning, läroverket berättigadt att till Universitetet dimittera sina elever, så vidt desamma äro eller varda till inträde vid Universitetet berättigade. Elevantal 1887—1888: 71 gossar och 110 flickor; 1888—1889: 90 g. och 118 fl.; 1889—1890: 117 g. och 143 fl.

Den 9 Oktober 1889 förunnades i nåder, på derom gjord underdånig ansökning, åt direktionen för den år 1886 inrättade privata *finska samskolan* understöd ur allmänna medel för upprätthållande af läroverkets II—V klasser med inalles 6,000 mark om året, att utgå i fem år från den 1 September 1889. Elevantal 1887—1888: 28 gossar och 22 flickor; 1888—1889: 48 g. och 32 fl.; 1889—1890: 66 g. och 52 fl.

Den 9 Maj 1890 erhöilo kollegerne vid reallyceet i Helsingfors *E. Lindgren* och *F. Lilius* tillstånd att inrätta en *skola med två klasser* i och för beredande af elever till inträde i nämnda lyceum.

Lovisa.

Den 18 Januari 1889 erhöil t. f. rektorn för elementarskolan i Lovisa *K. K. Nyström* tillstånd att derstädes inrätta en *skola med två klasser* för såväl gossar som flickor i och för beredande af elever till inträde i statens läroverk.

Ekenäs.

Den 15 Juli 1890 tilläts privatlärarinnan *I. Granqvist* att i Ekenäs stad inrätta en *tvåklassig skola* med syfte att förbereda såväl gossar som flickor till inträde i statens elementarskolor.

Åbo.

Den 20 Januari 1888 förunnades i nåder föreståndarinnan *N. Wiander* för hvardera af de två högre klasserna af hennes fyrklassiga *förberedande skola* bidrag ur allmänna medel med 500 mark eller inalles 1,000 mark om året, att utgå i fem års tid från den 1 September 1886. Elevantal 1887—1888: 58 gossar och 45 flickor; 1888—1889: 54 g. och 46 fl.; 1889—1890: 51 g. och 45 fl.

Den 15 Maj 1888 berättigade Öfverstyrelsen privatlärarinnan *A. K. Lilius* att från den 1 derpå följande September öfvertaga den s. k. *Heurlinska fruntimmersskolan*. Den 9 Oktober 1889 förunnades skolan i nåder ett förhöjdt understöd ur allmänna medel med inalles 4,000 mark om året, att räknadt från den 1 September 1889 utgå under den tid, som för det ursprungliga anslaget 1,600 mark ännu återstode, eller till den 1 September 1895. Elevantal 1887—1890: 76, 76 och 75.

Den 27 Juni 1888 beviljades biträdande lektorn doktor *R. F. Rancken* och språklärarinnan *Ch. Finström* med flere tillstånd att inrätta ett läroverk för gossar och flickor med svenskt undervisningsspråk under namn af *Åbo samskola*, hvilken läroanstalt, som komme att förestås af nämnda sökande såsom föreståndare och föreståndarinna, vore afsedt att utvidgas till nioklassigt lyceum för att demittera till Universitetet de elever, hvilka dertill kunna vara författningsenligt berättigade. Elevantal 1889—1890: 28 gossar och 38 flickor.

Den 7 September 1888 meddelade Öfverstyrelsen tillstånd åt fröken *F. Bergman* att fortsättningsvis få upprätthålla den af fruarna *A. Wulff*, född *Eklund*, och *H. Panelius*, född *Hertzman*, på grund af Öfverstyrelsens resolution den 1 Juni 1885 öfvertagna *förberedande skola*.

Den 19 December 1888 förunnades i nåder för *fruntimmersskolan med finskt undervisningsspråk*, hvilken från den 1 September 1887 utvidgats med en femte klass, ett från 4,000 till 6,000 mark förhöjdt årligt statsunderstöd att utgå i fem års tid från den 1 September 1888. Elevantal 1887—1890: 71, 82 och 82.

Raumo.

Den 9 Oktober 1889 förunnades i nåder för upprätthållande af de två högre klasserna vid privata *fruntimmersskolan med finskt undervisningsspråk* understöd ur allmänna medel med sammanlagdt 1,600 mark om året, att utgå i

fem år från den 1 September 1889, med vilkor att elevernas afgifter å nämnda klasser bestämmas till minst samma belopp, som vid statens läroverk är fastställt.

Wiborg.

Den 20 Januari 1888 förunnades i nåder åt lärarinnorna S. E. Qvist och H. K. Lilius för upprätthållande af den privata *förberedande skola*, i hvilken elever beredas till inträde, bland annat, i svenska fruntimmersskolan på orten, ett understöd ur allmänna medel efter beräkning af 600 mark för vardera af skolans två högre i verksamhet varande klasser, eller med tillhoppa 1,200 mark om året, att utgå under en tid af fem år, räknadt från den 1 Juli 1888.

Den 9 Oktober 1889 förunnades i nåder åt skolföreståndarinnan Eva Helena Sirelius för upprätthållande af en utaf henne omhänderhafd privat *förberedande skola* med finskt undervisningsspråk ett understöd ur allmänna medel, efter beräkning af 500 mark för vardera af skolans två klasser, eller med inalles 1,000 mark om året, att utgå i fem års tid, räknadt från den 1 September 1888.

På derom af vederbörande gjord ansökning berättigades af Öfverstyrelsen den 24 April 1888 lärarinnan *Marie Schlegel* att från den 1 derpå följande September öfvertaga fru I. Behms privata *tyska fruntimmersskola* med bibehållande af det för densamma beviljade anslag. Skolan, som under läsåret 1887—1888 besöktes af 29 och under följande läsårs af 25 elever, har upphört med sin verksamhet.

Kotka.

Den 19 December 1889 förunnades i nåder skolföreståndarinnan A. Henrikson för upprätthållande af den af henne inrättade privata *fruntimmersskola*, bestående af tre förberedande och fyra egentliga skolklasser, ett understöd ur allmänna medel om inalles 4,000 mark om året, att utgå i fem års tid, räknadt från den 1 September 1888, med vilkor att elevernas afgifter motsvara dem i statens fruntimmersskolor. Elevantal 1887—1888: 11 gossar och 41 flickor, 1888—1889: 14 g. och 46 fl.; 1889—1890: 15 g. och 62 fl.

Heinola.

Den af kollegerne K. W. F. Boisman och P. N. Chrons inrättade och med bidrag af statsmedel underhållna privata *fruntimmersskola* upphörde med utgången af läsåret 1888—1889. Med anledning häraf hade skolans egare i underdånighet anhållit ej mindre om tillstånd att i stället för nämnda fruntimmersskola få från följande läsårs början inrätta en *förberedande skola*, gemensam för gos-

sar och flickor, med två klasser och finskt undervisningsspråk, än ock att hälften af det statsanslag, 3,000 mark, som från den 1 September 1884 för en tid af fem år beviljats för den privata fruntimmersskolans upprätthållande, fortfarande finge med 1,500 mark om året af sökandene, såsom föreståndare för den nya skolan, åtnjutas. I resolution af den 13 Juli 1889 biföll Kejserliga Senaten till den nya skolans inrättande, men fann, då denna icke varit i verksamhet under den i ty fall föreskrifna tid af minst två år, ej skäl att till ansökningen i öfrigt bifalla.

Nyslott.

Den 3 November 1888 erhöilo kollegan vid reallyceum i Nyslott *A. Snellman* och läraren *Evert Lindbohm* tillstånd att inrätta en skola med två klasser i och för beredande af elever till inträde såväl i lyceer som fruntimmersskolor.

Kuopio.

Den 20 Januari 1888 tilldelades i nåder föreståndarinuan för en i Kuopio stad år 1867 inrättad och med vederbörligt tillstånd upprätthållen privat *förberedande skola Benedikta Stenius* understöd ur allmänna medel efter beräkning af 500 mark för hvardera af skolans två högre klasser, eller inalles 1,000 mark om året, att utgå i fem år, räknadt från den 1 September 1887.

Den 27 Juni 1889 beviljades i nåder för upprätthållande af de fem lägre klasserna vid privata *svenska reallyceet för gossar och flickor* understöd ur allmänna medel, efter beräkning af 2,500 mark för hvardera af de två lägsta klasserna och 4,000 mark för enhvar af de tre följande klasserna III—V, eller tillsammans 17,000 mark om året, att utgå i sex års tid, räknadt från den 1 September 1888, med vilkor att elevernas terminsavgifter bestämmas till minst samma belopp, som vid statens läroverk äro fastställda för hvardera könet. Elevantal 1887—1888: 63 gossar och 18 flickor; 1888—1889: 55 g. och 39 fl.; 1889—1890: 48 g. och 43 fl.

Den 17 Maj 1888 meddelades rektorn J. Schwartzberg i egenskap af ombud för särskilda personer tillstånd att för befordrande af qvinnobildningen å orten från början af läsåret 1888—1889 öppna ett *tvåklassigt fortbildningsläroverk med finskt undervisningsspråk*, vid hvilket undervisningen vore afsedd att ordnas efter samma plan, som är fastställd för första och andra klasserna af statens fortbildningsläroverk.

Joensuu.

Den 9 Maj 1890 erhöå fröken *Helena Ryynänen* tillstånd att inrätta en treklassig samskola med finskt undervisningsspråk för att bereda eleverna till inträde i lyceer och fruntimmersskolor.

Nikolaistad.

Den 4 Maj 1889 meddelades tillstånd för privatlärarinnan *Elin Elise Kock* att fortfarande upprätthålla den af henne inrättade *förberedande skola för gossar och flickor*.

Då den genom nådig resolution den 27 Mars 1885 åt privata *finska lyceet* beviljade subventionen skulle successivt upphöra i den mån de elever, som å de högre klasserna intagits, hunne från läroverket afgå, hade emellertid direktionen för läroverket, efter uppflyttning af femte klassen, hvilken under läsåret 1887—1888 utgjorde den lägsta af de privata klasserna, vid början af påföljande läsåår uppsatt en ny privat femte klass. Med anledning häraf anhöll direktionen i underdånighet, att lyceet måtte af staten sålunda öfvertagas, att finska elementarskolan på orten årligen utvidgades med en klass, till dess den blefve organiserad till ett fullständigt klassiskt lyceum, eller, ifall detta ånnu befunnes vara för tidigt och ytterligare erfarenhet ansåges böra inhemtas, att i sådant fall för det finska privatlyceet, som motsvarade de fyra högsta klasserna i statens klassiska lyceer, måtte i nåder beviljas statsanslag, efter beräkning af 4,000 mark för hvarje klass, med tillhoppa 16,000 mark om året, att utgå under tio år från den 1 September 1888. Denna underdåniga ansöknings bifölls i så måtto, att genom nådig resolution den 9 Oktober 1889 åt direktionen för ifrågavarande lyceum, räknadt från den 1 September 1889, för läroverkets upprätthållande i nåder förunnades ett understöd af statsmedel med inalles 16,000 mark, att utgå i fem år, eller till den 1 September 1894. Elevantal 1887—1890 51, 60 och 53.

Kristinestad.

Den 9 Oktober 1889 förunnades i nåder åt direktionen för privata *fruntimmersskolan* fortfarande understöd för skolans vidmakthållande med tillhoppa 4,600 mark om året, att utgå i fem års tid från den 1 September 1889. Elevantal 1887—1890: 47, 47 och 47.

Jakobstad.

Den 4 Maj 1888 beviljade Kejsrerliga Senaten för underhållet af privata *tredje klassen vid elementarskolan*, stadsfullmäktige i Jakobstad ett understöd af

1,500 mark om året att utgå ur räntorna å Bæckska donotionsfonden i fem år, räknadt från den 1 September 1888, med vilkor att tillfälle till undervisning i latin beredes eleverna å klassen.

Gamlakarleby.

Den 19 December 1888 beviljades i nåder åt föreståndarinnan M. Wallin för upprätthållande af hennes privata *fruntimmersskola* statsunderstöd med inalles 3,000 mark om året, att utgå i fem års tid från den 1 September 1888. Elevantal 1887—1890: 30, 30 och 40.

Jyväskylä.

Den 9 Oktober 1889 beviljades i nåder åt kollegerne H. E. W. Ekelund och A. A. Jansson för upprätthållande af deras privata förberedande *samskola* med finskt undervisningsspråk statsunderstöd med tillhoppa 1,000 mark om året, att utgå i fem år, räknadt från den 1 September 1889.

Uleåborg.

Den 22 December 1887 förunnades i nåder för den af enkeöfverstinnan S. Gahmberg upprätthållna *treklassiga skola* för beredande af elever till ortens *svenska fruntimmersskola* och lyceum ett understöd ur allmänna medel efter beräkning af 600 mark för vardera af skolans två högre klasser eller 1,200 mark om året, att utgå i fem år från den 1 September 1887.

Den 20 Januari 1888 tilldelades i nåder lektorn M. Rosendal och kollegan S. A. Westerlund för upprätthållande af de två högre klasserna vid deras *förberedande skola med finskt undervisningsspråk* understöd ur allmänna medel, efter beräkning af 600 mark för vardera klassen, med 1,200 mark om året, att utgå i fem år från den 1 September 1887.

Under treårsperioden 1887—1890 har tillstånd meddelats till inrättande af 2 nya privata samskolor, vardera med fullständig lärokurs, nemligen Nya svenska samskolan i Helsingfors och Läroverket för gossar och flickor i Åbo, äfvensom för ett privat fullständigt läroverk för flickor i Helsingfors. I Kuopio har för qvinnobildningens befordrande ett privat fortbildningsläroverk inrättats och fruntimmersskolan i Fredrikshamn såsom privat inrättning öfvertagits af kommunen. Dessutom hafva 9 nya privata förberedande skolor med vederbörligt tillstånd inrättats. Af dessa hafva 5 svenskan och 4 finskan till undervisningsspråk. Dimissionsrätt till Universitetet har beviljats Nya svenska samskolan, Läroverket för gossar och flickor och Nya svenska läroverket, alla i Helsingfors.

Elevernas antal i de privata läroverken utgjorde, så vidt uppgifter derom till Öfverstyrelsen ingått:

	Gossar.	Flickor.	Modersmål.	
			Svenska.	Finska.
1887—1888	1,325.	2,258.	2,438.	994.
1888—1889	1,463.	2,369.	2,632.	1,061.
1889—1890	1,481.	2,443.	2,721.	1,095.

Helsingfors den 8 Maj 1891.

L. Lindelöf.

C. G. Estlander.

G. Frosterus.

Karl Synnerberg.

Carl Svibergson.